

ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ, ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΡΜΗΝΕΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΜΕ ΘΕΜΑ:

Μετάφραση και μεταφραστικός σχολιασμός αποσπάσματος από το βιβλίο «Tell Me How It Ends: An Essay in Forty Questions» (2017) της Valeria Luiselli

ΚΥΠΡΑΙΟΥ ΧΡΙΣΤΙΝΑ

A.M.: Ε2017146

ΕΠΙΒΛΕΠΟΝΤΕΣ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ:

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΠΑΣΧΑΛΗΣ

ΛΙΒΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ

ΚΕΡΚΥΡΑ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2022

Μετάφραση και μεταφραστικός σχολιασμός αποσπάσματος από το βιβλίο «Tell Me How It Ends: An Essay in Forty Questions» (2017) της Valeria Luiselli

Ευχαριστίες

Πρωτίστως, θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένειά μου για την ηθική και οικονομική τους υποστήριξη καθ'όλη τη διάρκεια των σπουδών μου. Οφείλω, επίσης, ένα μεγάλο ευχαριστώ στους φίλους μου για την ψυχολογική υποστήριξη και τη συνεχή συμπαράσταση που μου προσέφεραν κατά τη διάρκεια εκπόνησης της παρούσας εργασίας.

Θα ήθελα, ακόμη, να ευχαριστήσω θερμά τον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Πασχάλη Νικολάου, Επίκουρο Καθηγητή του Τμήματος, για την καθοδήγηση του, τις πολύτιμες συμβουλές και τα σχόλια που μου παρείχε που με βοήθησαν στη σωστή δόμηση της εργασίας μου. Τέλος, ευχαριστώ και τον κ. Σωτήρη Λίβα, Καθηγητή του Τμήματος, για την προθυμία που επέδειξε να συμμετάσχει στην επιτροπή αξιολόγησης της παρούσας εργασίας.

Περιεχόμενα

Πρόλογος	6
Εισαγωγή.....	7
A' Μέρος	8
I. Λίγα λόγια για τη συγγραφέα.....	9
II. Η ενασχόληση με τα πολιτικά	9
B' Μέρος.....	11
I. Πρωτότυπο	12
II. Μετάφρασμα.....	20
Γ' Μέρος.....	30
I. Περί της μεταφραστικής εντολής.....	31
II. Περί του κειμένου αφετηρίας.....	32
III. Περί των μεταφραστικών προβλημάτων	34
Αντί επιλόγου: Αξιολόγηση της ποιότητας της μετάφρασης.....	37
Βιβλιογραφικές Αναφορές	38

Πρόλογος

Ο κύκλος των προπτυχιακών σπουδών στο Τμήμα Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης και Διερμηνείας του Ιονίου Πανεπιστημίου ολοκληρώθηκε με την εκπόνηση της παρούσας πτυχιακής εργασίας. Η τελευταία αποτέλεσε εξαιρετική ευκαιρία για πιο λεπτομερή ενασχόληση με τη λογοτεχνική μετάφραση, έναν κλάδο με ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Ταυτόχρονα, όμως, αποτέλεσε και εξαιρετική αφορμή για να τεθούν σε εφαρμογή οι γνώσεις που αποκτήθηκαν κατά τη διάρκεια των σπουδών.

Η εργασία ασχολείται με τη μετάφραση και τον σχολιασμό ενός αποσπάσματος από το βιβλίο «Tell Me How It Ends: An Essay in Forty Questions» της Valeria Luiselli που κυκλοφόρησε το 2017. Βασικός λόγος για την επιλογή ενασχόλησης με έργο της συγκεκριμένης συγγραφέως αποτέλεσε το γεγονός πως είναι σχετικά άγνωστη στο ελληνικό κοινό, καθώς μόνο ένα βιβλίο της έχει μεταφραστεί στα ελληνικά, το οποίο, όμως, συνδέεται άμεσα με αυτό της παρούσας εργασίας. Έτσι, με τη μετάφραση του συγκεκριμένου έργου, παρέχεται μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα στους αναγνώστες για το θέμα που πραγματεύεται η συγγραφέας, καθώς είναι κοινό και στα δύο αυτά βιβλία. Παράλληλα, το κείμενο αυτό, αν και λογοτεχνικό, περιέχει αρκετή νομική ορολογία, γεγονός που έδωσε την ευκαιρία στη μεταφράστρια να συνδυάσει τα δύο είδη ειδικών μεταφράσεων, με τα οποία ασχολήθηκε στη διάρκεια των σπουδών της.

Η διαδικασία που ακολουθήθηκε για την προσέγγιση του κειμένου-πηγής ξεκίνησε με την προσεκτική ανάγνωση και επεξεργασία του κειμένου, με παράλληλο εντοπισμό των επικοινωνιακών του παραμέτρων (πομπός, δέκτης, Σκοπός κλπ.), και ανάλυση του κειμένου σε πολλαπλά επίπεδα. Για να επιτευχθούν αυτά, ήταν απαραίτητη η εξοικείωση με τη συγγραφέα και το έργο της που επιτεύχθηκε με ενδελεχή και λεπτομερή έρευνα των έργων, αλλά και της ζωής της, και με παρακολούθηση συνεντεύξεων. Το βήμα αυτό είναι και το πιο σημαντικό, καθώς συμβάλλει σε μεγάλο βαθμό στο κατά πόσο θα είναι επιτυχημένη η μετάφραση. Επόμενο βήμα ήταν η παραγωγή της μετάφρασης. Φυσικά, με την ολοκλήρωση της τελευταίας, δεν ολοκληρώθηκε και η γενικότερη διαδικασία. Αντίθετα, έγιναν αρκετές διορθώσεις και βελτιώσεις, καθώς και πολλές αναγνώσεις του τελικού αποτελέσματος, τόσο μεμονωμένα όσο και σε σύγκριση με το πρωτότυπο, ώστε να προκύψει το επιθυμητό αποτέλεσμα.

Εισαγωγή

Τόσο η μετάφραση ως κλάδος, όσο και η μετάφραση λογοτεχνίας ειδικότερα, αποτελούν τομείς με ιδιαίτερο ενδιαφέρον, αλλά και ιδιαίτερες δυσκολίες. Κι αυτό γιατί δεν πρόκειται για απλή μεταφορά λέξεων από μία γλώσσα σε μία άλλη. Αντίθετα, ο μεταφραστής καλείται να μεταφέρει το νόημα του κειμένου, καθώς και τις ιδέες, τα συναισθήματα και το ύφος του συγγραφέα. Και όλα αυτά χωρίς κάποια ιδιαίτερη βοήθεια από μεταφραστικά εργαλεία, αλλά στηριζόμενος κυρίως στην αντίληψη, τις γνώσεις και την εμπειρία του. Καταλαβαίνει, λοιπόν, κανείς πως οι επιλογές που καλείται να κάνει ο μεταφραστής λογοτεχνίας αποκτούν ιδιαίτερη βαρύτητα.

Παρά, όμως, τις όποιες δυσκολίες, η μετάφραση λογοτεχνίας δεν παύει να παρουσιάζει εξαιρετικό ενδιαφέρον. Πολλές φορές ο μεταφραστής «δένεται» με το κείμενο που μεταφράζει, ενώ αναπτύσσει και μία δυναμική σχέση με το μετάφρασμά του. Γίνεται το μέσο που φέρνει κοντά δύο – ή και περισσότερους – πολιτισμούς. Αυτή είναι, άλλωστε, και η μαγεία της μετάφρασης. Και αυτή η μαγεία ήταν η αφορμή για την ενασχόληση με το συγκεκριμένο έργο. Ένα έργο βιογραφικό και συναισθηματικά φορτισμένο που πραγματεύεται ένα θέμα οικείο στον ελληνικό κόσμο – αυτό της μετανάστευσης και της προσφυγιάς – αλλά και τόσο μακρινό, καθώς διαδραματίζεται στην άλλη άκρη του κόσμου, στις ΗΠΑ.

Σκοπός, λοιπόν, της παρούσας εργασίας αποτέλεσε η παραγωγή μίας μετάφρασης που θα δημιουργεί ανάλογα συναισθήματα στους αναγνώστες του κειμένου-στόχου, καθώς και ο σχολιασμός αυτής. Η εργασία είναι χωρισμένη σε τρία μέρη. Στο πρώτο μέρος παρατίθεται ένα σύντομο βιογραφικό σημείωμα της συγγραφέως και αναλύεται λίγο περισσότερο η ακτιβιστική της δράση και οι απόψεις της σχετικά με το θέμα που πραγματεύεται στο βιβλίο, καθώς είναι καίριας σημασίας για την κατανόηση του λόγου για τον οποίο γράφει και των όσων θέλει να πετύχει μέσω του έργου αυτού. Το δεύτερο και κύριο μέρος περιλαμβάνει το απόσπασμα που επιλέχθηκε και τη μετάφραση αυτού. Στο τρίτο μέρος προσδιορίζεται ο Σκοπός της μετάφρασης και η μεταφραστική εντολή, αναλύεται το κείμενο-πηγή και καταγράφονται τα μεταφραστικά προβλήματα που προέκυψαν κατά τη μεταφραστική διαδικασία, ενώ αναφέρονται και οι τρόποι επίλυσης αυτών. Στη συνέχεια γίνεται μία σύντομη αξιολόγηση του μεταφράσματος και, τέλος, παρατίθενται οι πηγές που χρησιμοποιήθηκαν.

Α' Μέρος

I. Λίγα λόγια για τη συγγραφέα

Η Valeria Luiselli γεννήθηκε το 1983 στο Μεξικό, αλλά μεγάλωσε σε Νότια Αφρική, Νότια Ασία, Κεντρική Αμερική και Ευρώπη. Πήγε σχολείο στην Ινδία, ενώ αργότερα επέστρεψε στο Μεξικό, όπου και σπούδασε φιλοσοφία στο Εθνικό Αυτόνομο Πανεπιστήμιο. Συνέχισε τις σπουδές της στην Ισπανία και τη Γαλλία, ώσπου τελικά μετακόμισε στη Νέα Υόρκη, όπου και έκανε το διδακτορικό της στο Πανεπιστήμιο Κολούμπια. Τότε ήταν που ξεκίνησε να ασχολείται πιο σοβαρά με τη συγγραφή.

Καθώς είχε μεγαλώσει στο εξωτερικό, ένωθε τη μητρική της γλώσσα – τα ισπανικά – σαν ξένη, αφού στο σχολείο χρησιμοποιούσε αγγλικά. Για πολλά χρόνια τα ισπανικά τα μιλούσε μόνο στο σπίτι. Έτσι, τα πρώτα της βιβλία τα έγραψε στα ισπανικά, σε μια προσπάθεια να ανακτήσει τη μητρική της. Ωστόσο, τα τελευταία δύο βιβλία της είναι γραμμένα στα αγγλικά και σε αυτή τη γλώσσα γράφει περισσότερο πλέον.

Στο παρελθόν, η Luiselli είχε διδάξει στο Πανεπιστήμιο Χόφστρα και στο City College, καθώς και δημιουργική γραφή στο Πανεπιστήμιο της Νέας Υόρκης του Παρισιού και στο Πανεπιστήμιο Κολούμπια. Σήμερα διδάσκει λογοτεχνία και δημιουργική γραφή στο Bard College και συνεργάζεται με διάφορες γκαλερί τέχνης, ενώ το 2016 υπήρξε κριτής για το Διεθνές Βραβείο Λογοτεχνίας Neustadt.

Έχει γράψει πέντε βιβλία, μυθοπλασίας και μη. Τα έργα της έχουν εμφανιστεί, μεταξύ άλλων, στο περιοδικό *New Yorker*, στην εφημερίδα «New York Times», στο λογοτεχνικό περιοδικό *Granta* και στον μη κερδοσκοπικό εκδοτικό οίκο «McSweeney's», ενώ έχουν μεταφραστεί σε πάνω από 20 γλώσσες. Έχει κερδίσει εννιά βραβεία και ήταν υποψήφια για άλλα τρία.

II. Η ενασχόληση με τα πολιτικά

Όπως προαναφέρθηκε, η Luiselli έχει γράψει βιβλία τόσο μυθοπλασίας όσο και μη μυθοπλασίας. Ωστόσο, ακόμη και αυτά που αποτελούν αποκύημα της φαντασίας της εμπεριέχουν μία δόση αλήθειας, καθώς είναι εμπνευσμένα από τη ζωή της, ενώ πραγματεύονται ποικιλία θεμάτων. Ένα από αυτά τα θέματα που είναι κοινό στα δύο τελευταία της έργα («Tell Me How It Ends» και «Lost Children Archive») είναι αυτό της μετανάστευσης. Και, φυσικά, αναφερόμενη σε αυτό το ευρύτερο θέμα, η συγγραφέας θίγει και άλλα ζητήματα, όπως αυτό της μεταναστευτικής κρίσης, της κρίσης στα σύνορα ΗΠΑ-Μεξικού, αλλά και της σχέση των δύο αυτών χωρών, της μαζικής φυλάκισης των μεταναστών, της βίας, της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καθώς και της εθνικής ταυτότητας και του αισθήματος του «ανήκειν» που συχνά απασχολούν τους ανθρώπους που αναγκάζονται να εγκαταλείψουν την πατρίδα τους.

Η συγγραφέας ασχολείται ενεργά με πολιτικά και κοινωνικά ζητήματα και αφιερώνει πολύ από τον χρόνο της στον ακτιβισμό. Στο πλαίσιο αυτό, ίδρυσε ένα πρόγραμμα που παρέχει υποστήριξη σε έφηβους πρόσφυγες και μετανάστες, ενώ διδάσκει και δημιουργική γραφή σε ένα κέντρο κράτησης μεταναστών στη Νέα Υόρκη.

Παράλληλα, όπως είναι φυσικό, χρησιμοποιεί το γράψιμό της για να αναδείξει το πρόβλημα της μετανάστευσης από τη Λατινική Αμερική. Συγκεκριμένα, όπως γράφει στο βιβλίο της «Tell Me How It Ends: An Essay in Forty Questions», προκειμένου το πρόβλημα αυτό να γίνει κατανοητό και να μπορέσει να αλλάξει η κατάσταση – όσο είναι δυνατό αυτό – είναι απαραίτητη η καταγραφή και η αφήγηση των ιστοριών των ανθρώπων αυτών και, μάλιστα, «πολλές φορές, με διαφορετικά λόγια, από διαφορετικές οπτικές γωνίες και από διαφορετικούς ανθρώπους» (Luiselli, 2017, σελ. 64). Εξανθρωπίζοντας τις εμπειρίες των μεταναστών, η συγγραφέας επιζητά τη θλίψη των αναγνωστών, ενώ ταυτόχρονα τους προσκαλεί να συμμετάσχουν στους προβληματισμούς του κειμένου, προκειμένου τελικά αυτή η θλίψη να μετατραπεί σε δράση. Στόχος της, λοιπόν, είναι να τους ευαισθητοποιήσει και να τους κάνει να δουν πέρα από νομικά, εθνικά και κομματικά ζητήματα, ώστε να αρχίσουν σιγά σιγά να αντιμετωπίζουν τους ανθρώπους αυτούς σαν αυτό που είναι πραγματικά – πρόσφυγες.

Τα περισσότερα παιδιά προέρχονται από τη Γουατεμάλα, το Ελ Σαλβαδόρ και την Ονδούρα και φεύγουν για να γλιτώσουν από τη βία των συμμοριών και τις καταδιώξεις, τη φτώχεια και την εκμετάλλευση. Γι' αυτό, από τη στιγμή που φεύγουν από εμπόλεμες και βίαιες καταστάσεις και χρειάζονται την προστασία που δικαιούνται οι πρόσφυγες, δεν μπορούν να θεωρούνται μετανάστες. Άλλωστε, όπως έχει δηλώσει και η ίδια η συγγραφέας σε συνέντευξή της, ένας ακόμη στόχος της είναι «να αλλάξει τη γλώσσα γύρω από το πως σκεφτόμαστε για τη μετανάστευση. Να εξαλειφθεί ο όρος “παράνομος” από τις συζητήσεις των ανθρώπων» (Haile, 2017), ώστε να αρχίσουν να αντιμετωπίζουν τους ανθρώπους αυτούς ως πρόσφυγες και την όλη κατάσταση ως προσφυγική κρίση.

Έτσι, τα δύο αυτά βιβλία αποτέλεσαν μέσο, με το οποίο η συγγραφέας μπόρεσε να εκφράσει την πολιτική της οργή, τον θυμό της απέναντι στο υφιστάμενο προβληματικό σύστημα, τη θλίψη, την απογοήτευση, τον φόβο, αλλά και την επιθυμία της για αλλαγή.

Β' Μέρος

I. Πρωτότυπο

I BORDER

“Why did you come to the United States?” That’s the first question on the intake questionnaire for unaccompanied child migrants. The questionnaire is used in the federal immigration court in New York City where I started working as a volunteer interpreter in 2015. My task there is a simple one: I interview children, following the intake questionnaire, and then translate their stories from Spanish to English.

But nothing is ever that simple. I hear words, spoken in the mouths of children, threaded in complex narratives. They are delivered with hesitance, sometimes distrust, always with fear. I have to transform them into written words, succinct sentences, and barren terms. The children’s stories are always shuffled, stuttered, always shattered beyond the repair of a narrative order. The problem with trying to tell their story is that it has no beginning, no middle, and no end.

When the intake interview with a child is over, I meet with lawyers to deliver and explain my transcription and occasional notes. The lawyers then analyze the child’s responses, trying to come up with options for a viable defense against a child’s deportation and the “potential relief” he or she is likely to get. The next step is to find legal representation. Once an attorney has agreed to take on a case, the real legal battle begins. If that battle is won, the child will obtain some form of immigration relief. If it is lost, they will receive a deportation order from a judge.

I watch our own children sleep in the back seat of the car as we cross the George Washington Bridge into New Jersey. I glance back now and then from the co pilot’s seat at my ten-year-old stepson, visiting us from Mexico, and my five-year-old daughter. Behind the wheel, my husband concentrates on the road ahead.

It is the summer of 2014. We are waiting for our green cards to be either granted or denied and, in the meantime, we decide to go on a family road trip. We will drive from Harlem, New York, to a town in Cochise County, Arizona, near the U.S. – Mexico border.

According to the slightly offensive parlance of U.S. immigration law, for the three years or so that we had lived in New York we had been “nonresident aliens”. That’s the term used to describe anyone from outside the United States – “alien” – whether or not they are residents. There are “nonresident aliens,” “resident aliens,” and even “removable aliens” – that I know of. We wanted to become “resident aliens,” even though we knew what applying for green cards implied: the lawyers, the expenses, the many vaccinations and medical exams, the months of sustained uncertainty, the rather

humiliating intermediate steps, such as having to wait for an “advance parole” document in order to be able to leave the country and be paroled back in, like a criminal, as well as the legal prohibition against traveling abroad, without losing immigration status, before being granted advance parole. Despite all that, we decided to apply.

When we finally sent out our applications, a few weeks before leaving for our road trip, we started feeling strange, somewhat out of place, a little circumspect – as if throwing that envelope in the blue mailbox on our street corner had changed something in us. We joked, somewhat frivolously, about the possible definitions of our new, now pending, migratory status. Were we “pending aliens,” or “writers seeking status,” or “alien writers,” or maybe “pending Mexicans”? I suppose, deeper down, we were simply asking ourselves, perhaps for the first time, that same question I now ask children at the beginning of each intake interview: “Why did you come to the United States?”

We didn’t have a clear answer. No one ever does. But the deed was done, we had filed our applications, and while we waited for an answer we were not allowed to leave the country. So, when summer arrived, we bought maps, rented a car, packed a few basics, made playlists, and left New York.

The green card application is nothing like the intake questionnaire for undocumented minors. When you apply for a green card you have to answer things like “Do you intend to practice polygamy?” and “Are you a member of the Communist Party?” and “Have you ever knowingly committed a crime of moral turpitude?” And although nothing can or should be taken lightly when you are in the fragile situation of asking for permission to live in a country that is not your own, there is something almost innocent in the green card application’s preoccupations with and visions of the future and its possible threats: polyamorous debauchery, communism, weak morals! The green card questionnaire has a retro kind of candor, like the grainy Cold War films we watched on VHS. The intake questionnaire for undocumented children, on the other hand, reveals a colder, more cynical and brutal reality. It reads as if it were written in high definition, and as you make your way down its forty questions it’s impossible not to feel that the world has become a much more fucked-up place than anyone could have ever imagined.

The process by which a child is asked questions during the intake interview is called screening, a term that is as cynical as it is appropriate: the child a reel of footage, the translator-interpreter an obsolete apparatus used to channel that footage, the legal system a screen, itself too worn out, too filthy and tattered to allow any clarity, any attention to detail. Stories often become generalized, distorted, appear out of focus.

Before the formal screening begins, the person conducting it has to fill in basic biographical information: the child’s name, age, and country of birth, the name of a sponsor in the United States, the people with whom he or she is living at the time, and

a contact number and address. All these details have to be written down at the very top of the questionnaire.

A few spaces down, right before the first formal interview question, a line floats across the page like an uncomfortable silence:

Where is the child's mother? _____ father? _____

The interviewer has to write down whatever information the child can or will give to fill in those blanks – those two empty spaces that look a bit like badly stitched wounds. Too often, the spaces remain blank: all the children come without their fathers and mothers. And many of them do not even know where their parents are.

We are driving across Oklahoma in early July when we first hear about the wave of children arriving, alone and undocumented, at the border. On our long westbound drives we begin to follow the story on the radio. It's a sad story that hits so close to home and yet seems completely unimaginable, almost unreal: tens of thousands of children from Mexico and Central America have been detained at the border. Nothing is clear in the initial coverage of the situation – which soon becomes known, more widely, as an immigration crisis, though others will advocate for the more accurate term “refugee crisis.”

Questions, speculations, and opinions flash-flood the news during the days that follow. Who are these children? What will happen to them? Where are the parents? Where will they go next? And why, why did they come to the United States?

“Why did you come to the United States?” I ask children in immigration court.

Their answers vary, but they often point to a single pull factor: reunification with a parent or another close relative who migrated to the U.S. years earlier. Other times, the answers point to push factors – the unthinkable circumstances the children are fleeing: extreme violence, persecution and coercion by gangs, mental and physical abuse, forced labor, neglect, abandonment. It is not even the American Dream that they pursue, but rather the more modest aspiration to wake up from the nightmare into which they were born.

Then comes question number two in the intake questionnaire: “When did you enter the United States?” Most children don't know the exact date. They smile and say “last year” or “a few months ago” or simply “I don't know.” They've fled their towns and cities; they've walked and swum and hidden and run and mounted freight trains and trucks. They've turned themselves in to Border Patrol officers. They've come all this way looking for – for what, exactly? The questionnaire doesn't make these other inquiries. But it does ask for precise details: “When did you enter the United States?”

As we drive deeper into the country, following the enormous map I take from the glove box and study from time to time, the summer heat becomes drier, the light thinner and whiter, the roads more solitary. We start hunting down any available information about the undocumented children and the situation at the border. We collect local newspapers, which pile on the floor of our car, in front of my copilot seat. We do constant, quick online searches and tune in to the radio every time we can catch a signal.

More questions, speculations, and opinions flood media coverage of the crisis: some sources elaborate lucid and complex conjectures on the origin and possible causes of the sudden surge of arrivals of unaccompanied minors, others denounce the inhumane conditions and systematic maltreatment the children must endure in detention facilities near the border, and a few others endorse the spontaneous civilian protests against them.

A caption in a web publication explains an unsettling photograph of men and women waving flags, banners, and rifles in the air: “Protesters, some exercising their open-carry rights, assemble outside of the Wolverine Center in Vassar [Michigan] that would house illegal juveniles to show their dismay for the situation.” In another photograph that we find on the web, an elderly couple holds signs saying “Illegal Is a Crime” and “Return to Senders.” They are sitting on beach chairs, wearing sunglasses. A caption explains, “Thelma and Don Christie (C) of Tucson demonstrate against the arrival of undocumented immigrants in Oracle, Arizona. July 15, 2014.” I zoom in on their faces and wonder. What passed through the minds of Thelma and Don Christie when they prepared their protest signs? Did they pencil in “protest against illegal immigrants” on their calendars, right next to “mass” and just before “bingo”? What were they thinking when they put their beach chairs inside their trunk? And what did they talk about as they drove the forty miles or so north, toward the protest in Oracle?

In varying degrees, some papers and webpages announce the arrival of undocumented children like a biblical plague. Beware the locusts! They will cover the face of the ground so that it cannot be seen – these menacing, coffee-colored boys and girls, with their obsidian hair and slant eyes. They will fall from the skies, on our cars, on our green lawns, on our heads, on our schools, on our Sundays. They will make a racket, they will bring their chaos, their sickness, their dirt, their brownness. They will cloud the pretty views, they will fill the future with bad omens, they will fill our tongues with barbarisms. And if they are allowed to stay here they will – eventually – reproduce!

We wonder if the reactions would be different were all these children of a lighter color: of better, purer breeds and nationalities. Would they be treated more like people? More like children? We read the papers, listen to the radio, see photographs, and wonder.

In a diner near Roswell, New Mexico, we overhear a conversation between a waitress and a customer. As she refills his coffee, she tells him that hundreds of migrant kids will be put on private plane – rumored to have been funded by a patriotic millionaire – and deported that same day back to Honduras, or Mexico, or somewhere. The planes full of “alien” children will leave from an airport not far from the famous UFO museum, the one our children have been set on visiting. The term “alien,” which only a few weeks ago made us laugh and speculate, which we had been passing around the car as an inside family joke, is suddenly shown to us under a bleaker light. It’s strange how concepts can erode so easily, how words we once used lightly can alchemize abruptly into something toxic.

The next day, driving out of Roswell, we look for news on what happened with those deportees. We find no details of the exact circumstances under which they were deported, or how many there were, and if it’s true that a local millionaire financed their removal. We do, however, come across these lines in a Reuters report that read like the beginning of a cruel, absurdist story by Mikhail Bulgakov or Daniil Kharmis: “Looking happy, the deported children exited the airport on an overcast and sweltering afternoon. One by one, they filed into a bus, playing with balloons they had been given.” We dwell for a while on the adjective “happy” and the strangely meticulous description of the local weather in San Pedro Sula, Honduras: “an overcast and sweltering afternoon.” But what we really cannot stop reproducing, somewhere in the dark back of our minds, is the uncanny image of the children holding those balloons.

In our long daily drives, to fill in the empty hours, we sometimes tell our children stories about the old American Southwest, back when it used to be part of Mexico. I tell them about Saint Patrick’s Battalion, the group of Irish Catholic soldiers who joined the U.S. Army as cannon fodder during the Mexican-American War, but later changed sides to fight along with the Mexicans. I tell them about the Treaty of Guadalupe Hidalgo, signed after that war, in which Mexico lost half its territory to the United States. Their father tells them about President Andrew Jackson’s Indian Removal Act, approved by Congress in 1830, and explains how it brutally exiled Native Americans to reservations. He tells them about Geronimo, Cochise, Mangas Coloradas, and the other Chiricahua Apaches: the last inhabitants of a continent to surrender to the white-eyes, after years of battle against both the U.S. Bluecoats and the Mexican Army. Those last Chiricahua resisted for many more years after the Indian Removal Act was passed. They finally surrendered in 1886 and were “removed” to the San Carlos Reservation – in southern Arizona, toward which we are now driving. It’s curious, or perhaps just sinister, that the word “removal” is still used to refer to the deportation of “illegal” immigrants – those bronzed barbarians who threaten the white peace and superior values of the “Land of the Free.”

When we run out of stories to tell our children, we fall silent and look out at the unbroken line of the highway, perhaps trying to put together the many pieces of the story – the unimaginable story – unfolding just outside the small and protected world

of our rented car. Though all of it resists a rational explanation, we talk it over and consider its many angles. We try to answer our own children's questions about the situation as best we can. But we don't do very well. How do you explain any of this to your own children?

The third and fourth questions on the intake questionnaire are ones that our children, too, ask many times, though in their own words: "With whom did you travel to this country?" and "Did you travel with anyone you knew?" All children travel with a paid coyote. Some of them travel also with siblings, cousins, and friends.

Sometimes, when our children fall asleep again, I look back at them, or hear them breathe, and wonder if they would survive in the hands of coyotes and what would happen to them if they were deposited at the U.S. border, left either on their own or in the custody of Border Patrol officers. Were they to find themselves alone, crossing borders and countries, would my own children survive?

The fifth and sixth questions are: "What countries did you pass through?" and "How did you travel here?" To the first one, almost everyone immediately answers "Mexico," and some also list Guatemala, El Salvador, and Honduras. To the question about how they traveled here, with a blend of pride and horror, most say, "I came on La Bestia," which literally means "the beast," and refers to the freight trains that cross Mexico, on top of which as many as half a million Central American migrants ride annually. There are no passenger services along the routes, so migrants have to ride atop the railcars or in the recesses between them.

Thousands have died or been gravely injured aboard La Bestia, either because of the frequent derailments of the old freight trains or because people fall off during the night. The most minor oversight can be fatal. Some compare La Bestia to a demon, others to a kind of vacuum that sucks distracted riders down into its metal entrails. And when the train itself is not the threat, it's the smugglers, thieves, policemen, or soldiers who frequently threaten, blackmail, or attack the people on board. There is a saying about La Bestia: Go in alive, come out a mummy.

But, despite the dangers, people continue to take the risk. Children certainly take the risk. Children do what their stomachs tell them to do. They don't think twice when they have to chase a moving train. They run along with it, reach for any metal bar at hand, and fling themselves toward whichever half-stable surface they may land on. Children chase after life, even if that chase might end up killing them. Children run and flee. They have an instinct for survival, perhaps, that allows them to endure almost anything just to make it to the other side of horror, whatever may be waiting there for them.

La Bestia's routes start either in the town of Tapachula, in the state of Chiapas, or in Tenosique, in the state of Tabasco – both towns near the Mexico-Guatemala border.

They slowly make their way up to the U.S.-Mexico border, following either the eastern Gulf route to Reynosa, the border town near the southeastern-most tip of Texas, or the western routes that lead either to Ciudad Juarez, in Chihuahua, or to Nogales, in Sonora, which share borders with Texas, Arizona, and New Mexico.

The journey atop La Bestia's freight trains ends at the U.S.-Mexico border. And there begins another journey: one that is not as dangerous, objectively speaking, but is equally terrifying in the children's eyes. Once off La Bestia, and having reached the border, the coyotes' job is usually done and the children are on their own. They try to turn themselves in to the migra, or Border Patrol, as soon as possible. They know their best bet is to be formally detained by Border Patrol officers: crossing the desert beyond the border alone is too dangerous, if not impossible. They also know that if they are not caught at this point, or if they do not surrender themselves to the law, it is unlikely that they will arrive at their final destination – the home of a relative in some city, usually far from the border. If the legal proceedings don't begin now, their fate will be to remain undocumented, like many of their parents or adult relatives already in the United States. Life as an undocumented migrant is perhaps not worse than the life they are fleeing, but it is certainly not the life that anyone wants. So, the children who cross the border, into the desert, try to stick to the busier roads and walk openly along highways, until someone – hopefully an officer and not a vigilante – sees them.

I remember a teenager who, during an interview in court, told me of his increasing desperation when, after hours of walking the arid plains of New Mexico, the Border Patrol still hadn't appeared. It was not until his second day of walking in the desert under the burning sun that a vehicle finally appeared on the far horizon. He stood in the middle of the road, waving his arms. And when the vehicle pulled over beside him, to his immense relief, two tall officers stepped out and detained him.

My mom always told me I was born under a lucky star, he said when he finished his story.

As soon as a child is in the custody of Border Patrol officials, he or she is placed in a detention center, commonly known as the hielera, or the "icebox." The icebox derives its name from the fact that the children in it are under ICE (Immigration and Customs Enforcement) custody. The name also points out the fact that the detention centers along the border are a kind of enormous refrigerator for people, constantly blasted with gelid air as if to ensure that the foreign meat doesn't go bad too quickly – naturally, it must be harboring all sorts of deadly germs. The children are treated more like carriers of diseases than children. In July 2015, for example, the American Immigration Lawyers Association (AILA) filed a complaint after learning that in a detention center in Dilley, Texas, 250 children were mistakenly given adult-strength hepatitis A vaccinations. The children became gravely ill and had to be hospitalized.

By law, the maximum time a person can remain in the icebox is seventy-two hours, but children are often kept for longer, subject not only to the inhumane conditions and frigid temperatures but also to verbal and physical mistreatment. They

sometimes have nowhere to lie down to sleep, are not allowed to use the bathrooms as frequently as they need to, and are underfed.

They only give out frozen sandwiches twice a day there, another teenager I once screened told me.

That's all you ate? I asked.

No, not me.

What do you mean, not you?

I didn't eat those things.

Why not?

Because they give belly-sadness.

II. Μετάφρασμα

I

ΣΥΝΟΡΑ

«Γιατί ήρθατε στις Ηνωμένες Πολιτείες;» Αυτή είναι η πρώτη ερώτηση στο ερωτηματολόγιο υποδοχής¹ για τα ασυνόδευτα παιδιά μετανάστες. Το ερωτηματολόγιο χρησιμοποιείται στο ομοσπονδιακό δικαστήριο μετανάστευσης στη Νέα Υόρκη, όπου ξεκίνησα να εργάζομαι ως εθελοντής διερμηνέας το 2015. Η δουλειά μου εκεί είναι απλή: παίρνω συνεντεύξεις από παιδιά ακολουθώντας το ερωτηματολόγιο υποδοχής και στη συνέχεια μεταφράζω τις ιστορίες τους από τα ισπανικά στα αγγλικά.

Όμως τίποτα δεν είναι ποτέ τόσο απλό. Ακούω λέξεις, ειπωμένες από τα στόματα των παιδιών, να περιπλέκονται σε πολύπλοκες αφηγήσεις. Εκφέρονται με δισταγμό, κάποιες φορές με δυσπιστία, πάντα με φόβο. Πρέπει να τις μετατρέψω σε γραπτές λέξεις, σε συνοπτικές προτάσεις και σε όρους χωρίς νόημα. Οι ιστορίες των παιδιών είναι πάντα μπερδεμένες και ειπωμένες τραυλιστά, πάντα τόσο ανακατεμένες που δεν μπορούν να μπουν σε μια σωστή αφηγηματική σειρά. Το πρόβλημα που προκύπτει όταν προσπαθώ να αφηγηθώ τις ιστορίες τους είναι ότι αυτές δεν έχουν αρχή, μέση και τέλος.

Όταν η συνέντευξη υποδοχής με ένα παιδί τελειώνει, συναντώ τους δικηγόρους για να παραδώσω και να εξηγήσω το απομαγνητοφωνημένο κείμενο και τις σημειώσεις που μπορεί να έχω κρατήσει. Στη συνέχεια, οι δικηγόροι αναλύουν τις απαντήσεις του παιδιού, προσπαθώντας να βρουν τρόπους για να φτιάξουν μια ικανοποιητική υπερασπιστική γραμμή κατά της απέλασης του παιδιού και της «πιθανής απαλλαγής» που ενδέχεται να λάβει. Το επόμενο βήμα είναι να βρεθεί νομική εκπροσώπηση. Η πραγματική δικαστική μάχη αρχίζει με το που ένας δικηγόρος συμφωνήσει να αναλάβει την υπόθεση. Εάν η μάχη αυτή κερδηθεί, το παιδί θα λάβει κάποιο είδος απαλλαγής από τη μετανάστευση. Εάν χαθεί, θα λάβει εντολή απέλασης από δικαστή.

Κοιτάω τα δικά μας παιδιά να κοιμούνται στο πίσω κάθισμα του αυτοκινήτου καθώς διασχίζουμε τη γέφυρα Τζόρτζ Ουάσινγκτον στο Νιου Τζέρσεϊ. Κάπου κάπου κοιτάζω πίσω από τη θέση του συνοδηγού τον δεκάχρονο θετό γιο μου που μας επισκέφτηκε από το Μεξικό και την πεντάχρονη κόρη μου. Πίσω από το τιμόνι, ο σύζυγός μου είναι συγκεντρωμένος στο δρόμο μπροστά μας.

¹ Το ερωτηματολόγιο αυτό (αγγλ. intake questionnaire) περιέχει ερωτήσεις που αφορούν το ιστορικό του μετανάστη, τη μεταναστευτική του ιστορία, την οικογένειά του, τον λόγο για τον οποίο εγκατέλειψε τη χώρα του, το ταξίδι και τη ζωή του στις ΗΠΑ. Με βάση τις απαντήσεις του μετανάστη, ο δικηγόρος μπορεί να φτιάξει μια υπερασπιστική γραμμή, ώστε να μπορέσει να παραμείνει στη χώρα.

Είναι καλοκαίρι του 2014. Περιμένουμε να εγκριθεί ή να απορριφθεί η αίτησή μας για πράσινη κάρτα και, στο μεταξύ, αποφασίσαμε να πάμε όλοι μαζί ένα ταξίδι με το αυτοκίνητο. Θα οδηγήσουμε από το Χάρλεμ της Νέας Υόρκης μέχρι μια πόλη στην κομητεία Κοτσίζ της Αριζόνα, κοντά στα σύνορα ΗΠΑ-Μεξικού.

Σύμφωνα με την ελαφρώς προσβλητική ορολογία της αμερικανικής μεταναστευτικής νομοθεσίας, για τα τρία περίπου χρόνια που ζούσαμε στη Νέα Υόρκη ήμασταν «αλλοδαποί μη μόνιμοι κάτοικοι». Αυτός είναι ο όρος που χρησιμοποιείται για να περιγράψει οποιονδήποτε προέρχεται από χώρα εκτός των Ηνωμένων Πολιτειών – «αλλοδαπός»² – είτε είναι μόνιμος κάτοικος είτε όχι. Υπάρχουν «αλλοδαποί μη μόνιμοι κάτοικοι», «αλλοδαποί μόνιμοι κάτοικοι», ακόμη και «αλλοδαποί που μπορεί να απομακρυνθούν»³ – απ'όσο γνωρίζω τουλάχιστον. Εμείς θέλαμε να γίνουμε «αλλοδαποί μόνιμοι κάτοικοι», παρόλο που ξέραμε τι συνεπάγεται η αίτηση για πράσινη κάρτα: δικηγόρους, έξοδα, πολλά εμβόλια και ιατρικές εξετάσεις, μήνες διαρκούς αβεβαιότητας, καθώς και τα μάλλον ταπεινωτικά ενδιάμεσα στάδια, όπως το ότι πρέπει να περιμένουμε ένα έγγραφο «άδειας επιστροφής»⁴ για να μπορέσουμε να φύγουμε από τη χώρα και να επιστρέψουμε, σαν εγκληματίες, καθώς και η νομική απαγόρευση για ταξίδια στο εξωτερικό, χωρίς να χάσουμε το καθεστώς μετανάστη, προτού μας χορηγηθεί η άδεια επιστροφής. Παρ' όλα αυτά, αποφασίσαμε να υποβάλουμε αίτηση.

Όταν τελικά στείλαμε τις αιτήσεις μας, λίγες εβδομάδες πριν φύγουμε για το ταξίδι μας, αρχίσαμε να αισθανόμαστε περίεργα, κάπως εκτός τόπου και χρόνου, λίγο επιφυλακτικοί – λες και το ότι ρίξαμε εκείνον τον φάκελο στο μπλε γραμματοκιβώτιο στη γωνία του δρόμου μας άλλαξε κάτι μέσα μας. Αστεϊευόμασταν, κάπως επιπόλαιοι, σχετικά με τους πιθανούς ορισμούς του νέου, εκκρεμούς πλέον, μεταναστευτικού μας καθεστώτος. Ήμασταν «αλλοδαποί εν αναμονή»⁵ ή «συγγραφείς που αναζητούν καθεστώς» ή «αλλοδαποί συγγραφείς» ή μήπως «Μεξικανοί εν αναμονή»; Υποθέτω πως, βαθιά μέσα μας, απλώς θέταμε κι εμείς στον εαυτό μας, ίσως για πρώτη φορά, την ίδια ερώτηση που κάνω τώρα εγώ στα παιδιά στην αρχή κάθε συνέντευξης: «Γιατί ήρθες στις Ηνωμένες Πολιτείες;»

Δεν είχαμε κάποια ξεκάθαρη απάντηση. Κανείς δεν έχει ποτέ. Αλλά τώρα το είχαμε κάνει, είχαμε καταθέσει τις αιτήσεις μας, και όσο περιμέναμε την απάντηση δεν

² Ο επίσημος όρος που χρησιμοποιείται στη μεταναστευτική ορολογία των ΗΠΑ για τον αλλοδαπό είναι «alien», λέξη που έχει διττή σημασία, καθώς, εκτός από «αλλοδαπός», σημαίνει και «εξωγήινος». Γι'αυτό η συγγραφέας χαρακτηρίζει την ορολογία της αμερικανικής μεταναστευτικής νομοθεσίας προσβλητική.

³ Ο αγγλικός όρος είναι «removable alien» και αναφέρεται στον αλλοδαπό – είτε νόμιμο είτε παράνομο – που μπορεί να απελαθεί από τις ΗΠΑ για οποιονδήποτε λόγο.

⁴ Το έγγραφο αυτό (αγγλ. advance parole) επιτρέπει σε ορισμένες κατηγορίες αλλοδαπών να επιστρέψουν στις ΗΠΑ μετά από ταξίδι στο εξωτερικό χωρίς θεώρηση εισόδου (Visa), μιας και λειτουργεί σαν αντικατάστατο της τελευταίας, και χωρίς να θέσουν σε κίνδυνο το καθεστώς τους. Η συγγραφέας θεωρεί και τον όρο «parole» προσβλητικό, καθώς χρησιμοποιείται και για να δηλώσει την αποφυλάκιση κρατουμένων υπό όρους.

⁵ Ο όρος (αγγλ. pending aliens) αναφέρεται στους αλλοδαπούς που έχουν υποβάλλει αίτηση για «πράσινη κάρτα», ώστε να γίνουν νόμιμοι μόνιμοι κάτοικοι, και η αίτησή τους αυτή εκκρεμεί. Επομένως, μέχρι να παρθεί μια απόφαση, αποκαλούνται έτσι.

επιτρεπόταν να φύγουμε από τη χώρα. Έτσι, όταν έφτασε το καλοκαίρι, αγοράσαμε χάρτες, νοικιάσαμε ένα αυτοκίνητο, πακετάραμε τα απαραίτητα, φτιάξαμε λίστες με τραγούδια και φύγαμε από τη Νέα Υόρκη.

Η αίτηση για πράσινη κάρτα δεν μοιάζει καθόλου με το ερωτηματολόγιο υποδοχής για τους ανηλίκους χωρίς έγγραφα. Όταν κάποιος κάνει αίτηση για πράσινη κάρτα πρέπει να απαντήσει σε ερωτήσεις όπως «Σκοπεύετε να ασκήσετε πολυγαμία;» και «Είστε μέλος του Κομμουνιστικού Κόμματος;» και «Έχετε διαπράξει ποτέ συνειδητά αδίκημα ηθικής αισχύρας;» Και, παρόλο που τίποτα δεν μπορεί ή δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται ελαφρά τη καρδιά όταν βρίσκεσαι στην ευάλωτη κατάσταση να ζητάς άδεια για να ζήσεις σε μια χώρα που δεν είναι η δική σου, υπάρχει κάτι σχεδόν αθώο στο ενδιαφέρον που δείχνει η αίτηση για πράσινη κάρτα και στην αντίληψη που έχει για το μέλλον και τις πιθανές απειλές του: πολυγαμική ακολασία, κομμουνισμός, ανήθικη συμπεριφορά! Το ερωτηματολόγιο για την πράσινη κάρτα χαρακτηρίζεται από μια νοσταλγική ειλικρίνεια, όπως οι ασπρόμαυρες ταινίες για τον Ψυχρό Πόλεμο που βλέπαμε στις βιντεοκασέτες. Το ερωτηματολόγιο υποδοχής για τα παιδιά χωρίς έγγραφα, από την άλλη πλευρά, αποκαλύπτει μια πιο ψυχρή, πιο κυνική και σκληρή πραγματικότητα. Μοιάζει να έχει γραφτεί με μεγάλη ακρίβεια και, καθώς προχωράει κανείς στις σαράντα ερωτήσεις, είναι αδύνατο να μην αισθανθεί ότι ο κόσμος έχει γίνει ένα πολύ πιο απαίσιο μέρος απ' ό,τι θα μπορούσε ποτέ κανείς να φανταστεί.

Η διαδικασία με την οποία τίθενται ερωτήσεις σε ένα παιδί κατά τη διάρκεια της συνέντευξης υποδοχής ονομάζεται αξιολόγηση⁶, ένας όρος που είναι τόσο κυνικός όσο και κατάλληλος: το παιδί είναι μια μπομπίνα με κινηματογραφικό υλικό, ο μεταφραστής-διερμηνέας είναι μια απαρχαιωμένη συσκευή που χρησιμοποιείται για να αναπράξει αυτό το υλικό, το νομικό σύστημα είναι μια οθόνη, η οποία είναι πολύ φθαρμένη, πολύ βρώμικη και κατεστραμμένη για να επιτρέψει οποιαδήποτε σαφήνεια, οποιαδήποτε προσοχή στη λεπτομέρεια. Οι ιστορίες συχνά γενικεύονται, διαστρεβλώνονται, μοιάζουν ακατανόητες.

Πριν αρχίσει η επίσημη αξιολόγηση, το άτομο που τη διεξάγει πρέπει να συμπληρώσει βασικές βιογραφικές πληροφορίες: το όνομα, την ηλικία και τη χώρα γέννησης του παιδιού, το όνομα ενός αναδόχου στις Ηνωμένες Πολιτείες, τους ανθρώπους με τους οποίους ζει εκείνη την περίοδο, καθώς και ένα τηλέφωνο επικοινωνίας και μια διεύθυνση. Όλα αυτά τα στοιχεία πρέπει να αναγράφονται στην αρχή του ερωτηματολογίου.

Λίγο πιο κάτω, ακριβώς πριν από την πρώτη επίσημη ερώτηση της συνέντευξης, μια γραμμή αιωρείται στη σελίδα σαν μια αμήχανη σιωπή:

⁶ Ο αγγλικός όρος είναι «screening» και χρησιμοποιείται για να περιγράψει τη διαδικασία κατά την οποία τίθενται στον μετανάστη οι ερωτήσεις του ερωτηματολογίου υποδοχής, προκειμένου να αξιολογηθεί η υπόθεσή του. Ωστόσο, στη συγκεκριμένη περίπτωση, η συγγραφέας κάνει στο κείμενο αυτή την παρομοίωση, επειδή ο όρος «screening» χρησιμοποιείται και για να δηλώσει την προβολή μιας ταινίας.

Πού είναι η μητέρα του παιδιού; _____ Ο πατέρας; _____

Αυτός που παίρνει τη συνέντευξη πρέπει να καταγράψει οποιαδήποτε πληροφορία μπορεί ή θέλει να δώσει το παιδί για να συμπληρώσει αυτά τα κενά – αυτά τα δύο κενά που μοιάζουν λίγο με κακοραμμένες πληγές. Πολύ συχνά, αυτές οι γραμμές παραμένουν κενές: όλα τα παιδιά έρχονται χωρίς τους πατέρες και τις μητέρες τους. Και πολλά από αυτά δεν γνωρίζουν καν πού βρίσκονται οι γονείς τους.

Διασχίζουμε την Οκλαχόμα στις αρχές Ιουλίου, όταν ακούμε πρώτη φορά για το κύμα των παιδιών που καταφθάνουν, μόνα τους και χωρίς έγγραφα, στα σύνορα. Στις μακρινές μας διαδρομές προς τα δυτικά αρχίζουμε να παρακολουθούμε την ιστορία στο ραδιόφωνο. Είναι μια θλιβερή ιστορία που, αν και μας είναι πολύ οικεία, μοιάζει εντελώς αδιανόητη, σχεδόν εξωπραγματική: δεκάδες χιλιάδες παιδιά από το Μεξικό και την Κεντρική Αμερική έχουν συλληφθεί στα σύνορα. Τίποτα δεν είναι σαφές στην αρχική ενημέρωση που γίνεται για την κατάσταση – η οποία σύντομα γίνεται γνωστή, ευρύτερα, ως μεταναστευτική κρίση, αν και άλλοι θα υποστηρίξουν τον ακριβέστερο όρο «προσφυγική κρίση».

Ερωτήματα, εικασίες και απόψεις κατακλύζουν τις ειδήσεις τις επόμενες μέρες. Ποια είναι αυτά τα παιδιά; Τι θα τους συμβεί; Πού είναι οι γονείς τους; Πού θα πάνε μετά; Και γιατί, γιατί ήρθαν στις Ηνωμένες Πολιτείες;

«Γιατί ήρθατε στις Ηνωμένες Πολιτείες;» ρωτάω τα παιδιά στο δικαστήριο μετανάστευσης.

Οι απαντήσεις τους ποικίλλουν, αλλά συχνά αναφέρουν έναν και μόνο παράγοντα έλξης: την επανένωση με έναν γονέα ή κάποιον άλλο στενό συγγενή που μετανάστευσε στις ΗΠΑ πριν χρόνια. Άλλες φορές, οι απαντήσεις υποδεικνύουν παράγοντες ώθησης – τις αδιανόητες συνθήκες από τις οποίες ξεφεύγουν τα παιδιά: ακραία βία, διώξεις και εξαναγκασμός από συμμορίες, ψυχική και σωματική κακοποίηση, καταναγκαστική εργασία, παραμέληση, εγκατάλειψη. Δεν είναι καν το αμερικανικό όνειρο αυτό που επιδιώκουν, αλλά μάλλον η πιο ταπεινή φιλοδοξία να ζυπνήσουν από τον εφιάλτη στον οποίο γεννήθηκαν.

Μετά έρχεται η ερώτηση νούμερο δύο στο ερωτηματολόγιο υποδοχής: «Πότε ήρθατε στις Ηνωμένες Πολιτείες;» Τα περισσότερα παιδιά δεν γνωρίζουν την ακριβή ημερομηνία. Χαμογελούν και λένε «πέρυσι» ή «πριν μερικούς μήνες» ή απλώς «δεν ξέρω». Εγκατέλειψαν τις πόλεις τους· περπάτησαν και κολύπησαν και κρύφτηκαν και έτρεξαν και ανέβηκαν σε εμπορευματικά τρένα και φορτηγά. Παραδόθηκαν από μόνα τους στους συνοριοφύλακες. Έκαναν τόσο δρόμο ψάχνοντας για τι ακριβώς; Το ερωτηματολόγιο δεν ασχολείται με αυτά τα ερωτήματα. Ζητάει όμως ακριβείς λεπτομέρειες: «Πότε ήρθατε στις Ηνωμένες Πολιτείες;»

Καθώς μπαίνουμε όλο και πιο βαθιά στην ενδοχώρα, ακολουθώντας τον τεράστιο χάρτη που παίρνω κάθε τόσο από το ντουλαπάκι του αυτοκινήτου και μελετώ, η καλοκαιρινή ζέστη γίνεται πιο ξηρή, το φως πιο αραιό και λευκό, οι δρόμοι πιο ερημικοί. Αρχίζουμε να ψάχνουμε κάθε διαθέσιμη πληροφορία σχετικά με τα παιδιά χωρίς έγγραφα και την κατάσταση στα σύνορα. Μαζεύουμε τοπικές εφημερίδες, οι οποίες στοιβάζονται στο πάτωμα του αυτοκινήτου μας, μπροστά από το κάθισμα του συνοδηγού. Κάνουμε συνεχείς, γρήγορες αναζητήσεις στο διαδίκτυο και συντονιζόμαστε στο ραδιόφωνο κάθε φορά που πιάνουμε σήμα.

Τα μέσα ενημέρωσης που καλύπτουν την κρίση αυτή κατακλύζονται από περισσότερα ερωτήματα, εικασίες και απόψεις : ορισμένες πηγές δημιουργούν σαφείς και περίπλοκες εικασίες σχετικά με την προέλευση και τις πιθανές αιτίες του ξαφνικού κύματος αφίξεων ασυνόδευτων ανηλίκων, άλλες καταγγέλλουν τις απάνθρωπες συνθήκες και τη συστηματική κακομεταχείριση που πρέπει να υποστούν τα παιδιά στις εγκαταστάσεις κράτησης κοντά στα σύνορα και μερικές άλλες επιδοκιμάζουν τις αυθόρμητες διαμαρτυρίες πολιτών εναντίον τους.

Μια λεζάντα σε μια διαδικτυακή δημοσίευση εξηγεί μια ανησυχητική φωτογραφία με άνδρες και γυναίκες που κουνάνε σημαίες, πανό και τουφέκια στον αέρα: «Διαδηλωτές, ορισμένοι από τους οποίους ασκούν το δικαίωμα της φανεράς οπλοφορίας, συγκεντρώνονται έξω από το κέντρο Γούλβερν στο Βάσαρ [Μίσιγκαν] που θα φιλοξενήσει παράνομους ανηλίκους, για να εκφράσουν την απογοήτευσή τους για την κατάσταση». Σε μια άλλη φωτογραφία που βρίσκουμε στο διαδίκτυο, ένα ηλικιωμένο ζευγάρι κρατάει πλακάτ που γράφουν «Το παράνομο είναι έγκλημα» και «Επιστροφή στον αποστολέα». Κάθονται σε καρέκλες παραλίας, φορώντας γυαλιά ηλίου. Μια λεζάντα εξηγεί: «Η Θέλμα και ο Ντον Κρίστι από την Τουσόν διαδηλώνουν κατά της άφιξης μεταναστών χωρίς έγγραφα στην πόλη Όρακλ της Αριζόνα. 15 Ιουλίου 2014». Μεγεθύνω τα πρόσωπά τους στη φωτογραφία και αναρωτιέμαι. Τι περνούσε από το μυαλό της Θέλμα και του Ντον Κρίστι όταν ετοίμαζαν τα πλακάτ για τη διαμαρτυρία τους; Μήπως σημείωσαν στο ημερολόγιό τους τη φράση «διαμαρτυρία κατά των παράνομων μεταναστών», ακριβώς δίπλα στην «εκκλησία» και πριν από το «μπίνγκο»; Τι σκεφτόντουσαν όταν έβαζαν τις καρέκλες παραλίας μέσα στο πορτ μπαγκάζ τους; Και τι συζητούσαν όσο οδηγούσαν τα σαράντα περίπου μίλια βόρεια προς τη διαμαρτυρία στο Όρακλ;

Κάποιες εφημερίδες και ιστοσελίδες ανακοινώνουν την άφιξη των παιδιών χωρίς έγγραφα, σε διαφορετικό βαθμό η κάθε μία, σαν βιβλική πανούκλα. Προσοχή στις ακρίδες! Θα σκεπάσουν το πρόσωπο της γης για να μη φαίνεται – αυτά τα επικίνδυνα, σκουρόχρωμα αγόρια και κορίτσια, με τα οψιανά μαλλιά και τα σχιστά μάτια. Θα πέσουν από τον ουρανό, στα αυτοκίνητά μας, στο πράσινο γκαζόν μας, στα κεφάλια μας, στα σχολεία μας, στις Κυριακές μας. Θα κάνουν φασαρία, θα φέρουν το χάος τους, την αρρώστια τους, τη βρωμιά τους, την καφετίλα τους. Θα κρύψουν την όμορφη θέα, θα γεμίσουν το μέλλον με κακούς οιωνούς, θα γεμίσουν το στόμα μας με βαρβαρότητες. Και αν τους επιτρέψουμε να μείνουν εδώ – κάποια στιγμή – θα αναπαραχθούν!

Αναρωτιόμαστε αν οι αντιδράσεις θα ήταν διαφορετικές, αν όλα αυτά τα παιδιά ήταν πιο ανοιχτόχρωμα: από καλύτερες, πιο καθαρές φυλές και εθνικότητες. Θα τους συμπεριφέρονταν περισσότερο σαν ανθρώπους; Περισσότερο σαν παιδιά; Διαβάζουμε τις εφημερίδες, ακούμε το ραδιόφωνο, βλέπουμε φωτογραφίες και αναρωτιόμαστε.

Σε ένα εστιατόριο κοντά στο Ρόσγουελ στο Νέο Μεξικό, παρακούμε μια συζήτηση μεταξύ μιας σερβιτόρας και ενός πελάτη. Καθώς του ξαναγέμιζε τον καφέ, του έλεγε ότι εκατοντάδες παιδιά μετανάστες θα επιβιβαστούν σε ιδιωτικά αεροπλάνα – που φημιολογείται ότι χρηματοδοτήθηκαν από έναν πατριώτη εκατομμυριούχο – και θα απελαθούν την ίδια μέρα πίσω στην Ονδούρα ή στο Μεξικό ή κάπου αλλού. Τα αεροπλάνα γεμάτα αλλοδαπά παιδιά θα αναχωρήσουν από ένα αεροδρόμιο όχι μακριά από το διάσημο μουσείο εξωγήινων, αυτό που τα παιδιά μας έχουν βάλθει να επισκεφθούν. Ο όρος «εξωγήινος», ο οποίος μόλις πριν από λίγες εβδομάδες μας έκανε να γελάμε και να κάνουμε εικασίες που τις μοιραζόμασταν μεταξύ μας στο αυτοκίνητο σαν οικογενειακό αστείο, ξαφνικά απέκτησε μια πιο σκοτεινή σημασία. Είναι παράξενο πώς οι έννοιες μπορούν να διαστρεβλωθούν τόσο εύκολα, πώς οι λέξεις που κάποτε χρησιμοποιούσαμε ελαφρά τη καρδιά μπορούν να μετατραπούν απότομα σε κάτι τοξικό.

Την επόμενη μέρα, φεύγοντας από το Ρόσγουελ, ψάχνουμε για ειδήσεις σχετικά με το τι συνέβη με αυτούς τους απελαθέντες. Δεν βρίσκουμε λεπτομέρειες για τις ακριβείς συνθήκες υπό τις οποίες απελάθηκαν ή πόσοι ήταν και αν είναι αλήθεια ότι ένας ντόπιος εκατομμυριούχος χρηματοδότησε την απομάκρυνσή τους. Βρίσκουμε, ωστόσο, τα εξής λόγια σε ένα δημοσίευμα του Ρόιτερς που θυμίζουν την αρχή μιας σκληρής, παράλογης ιστορίας του Μιχαήλ Μπουλγκάκοφ ή του Ντανιήλ Χαρμς: «Τα απελαθέντα παιδιά, μοιάζοντας χαρούμενα, βγήκαν από το αεροδρόμιο ένα συννεφιασμένο και αποπνικτικά ζεστό απόγευμα. Το ένα μετά το άλλο, μπήκαν σε ένα λεωφορείο, παίζοντας με τα μπαλόνια που τους είχαν δώσει». Στεκόμαστε για λίγο στο επίθετο «χαρούμενα» και στην παράξενα ακριβή περιγραφή του καιρού στο Σαν Πέδρο Σούλα της Ονδούρας: «ένα συννεφιασμένο και αποπνικτικά ζεστό απόγευμα». Αλλά αυτό που πραγματικά δεν μπορούμε να σταματήσουμε να σκεφτόμαστε επανειλημμένα, κάπου στο σκοτεινό πίσω μέρος του μυαλού μας, είναι η παράξενη εικόνα των παιδιών που κρατούν αυτά τα μπαλόνια.

Στις μεγάλες καθημερινές μας διαδρομές, για να γεμίσουμε τις κενές ώρες, μερικές φορές λέμε στα παιδιά μας ιστορίες για την παλιά νοτιοδυτική Αμερική, τότε που ήταν ακόμα μέρος του Μεξικού. Τους λέω για το τάγμα του Αγίου Πατρικίου, την ομάδα Ιρλανδών καθολικών στρατιωτών που κατατάχθηκαν στον αμερικανικό στρατό σαν αναλώσιμοι κατά τη διάρκεια του Αμερικανικό-Μεξικανικού Πολέμου, αλλά αργότερα άλλαξαν στρατόπεδο για να πολεμήσουν μαζί με τους Μεξικανούς. Τους λέω για τη Συνθήκη Γουαδελούπης Χιντάλγκο που υπογράφηκε μετά από αυτόν τον πόλεμο, με την οποία το Μεξικό έχασε τα μισά εδάφη του από τις Ηνωμένες Πολιτείες. Ο πατέρας

τους τούς μιλάει για τον νόμο του προέδρου Άντριου Τζάκσον περί απομάκρυνσης των Ινδιάνων, που εγκρίθηκε από το Κογκρέσο το 1830, και τους εξηγεί πώς εξόρισε με τη βία τους ιθαγενείς Αμερικανούς σε καταυλισμούς. Τους μιλάει για τον Τζερόνιμο, τον Κοτσιζ, τον Μάνγκας Κολοράδας και τους άλλους Απάτσι Τσιρικάουα: τους τελευταίους κατοίκους μιας ηπείρου που παραδόθηκε στα χλωμά πρόσωπα, μετά από χρόνια μάχης τόσο εναντίον των Αμερικανών με τις μπλε στολές όσο και εναντίον του μεξικανικού στρατού. Αυτοί οι τελευταίοι Τσιρικάουα αντιστάθηκαν για πολλά ακόμη χρόνια μετά την ψήφιση του νόμου περί απομάκρυνσης των Ινδιάνων. Τελικά παραδόθηκαν το 1886 και «απομακρύνθηκαν» στον καταυλισμό του Σαν Κάρλος – στη νότια Αριζόνα, προς την οποία οδηγούμε τώρα. Είναι περίεργο, ή ίσως απλώς ανησυχητικό, το ότι η λέξη «απομάκρυνση» εξακολουθεί να χρησιμοποιείται για την απέλαση των «παράνομων» μεταναστών – αυτών των σκουρόχρωμων βαρβάρων που απειλούν την ειρήνη των λευκών και τις ανώτερες αξίες της «Χώρας της Ελευθερίας».

Όταν ξεμένουμε από ιστορίες που μπορούμε να πούμε στα παιδιά μας, σιωπούμε και κοιτάζουμε τη συνεχή γραμμή του αυτοκινητόδρομου, προσπαθώντας ίσως να ενώσουμε τα πολλά κομμάτια της ιστορίας – της αδιανόητης ιστορίας – που εκτυλίσσεται έξω από τον μικρό και προστατευμένο κόσμο του νοικιασμένου αυτοκινήτου μας. Αν και όλα αυτά δεν έχουν λογική εξήγηση, τα συζητάμε και εξετάζουμε τις πολλές πτυχές τους. Προσπαθούμε να απαντήσουμε στις ερωτήσεις των δικών μας παιδιών για την κατάσταση αυτή όσο καλύτερα μπορούμε. Αλλά δεν τα καταφέρνουμε πολύ καλά. Πώς εξηγεί κανείς όλα αυτά στα δικά του παιδιά;

Η τρίτη και η τέταρτη ερώτηση του ερωτηματολογίου υποδοχής είναι ερωτήσεις που και τα παιδιά μας ρωτάνε πολλές φορές, με δικά τους όμως λόγια: «Με ποιον ήρθατε στη χώρα;» και «Ταξιδέψατε με κάποιον γνωστό σας;». Όλα τα παιδιά ταξιδεύουν με έναν διακινητή μεταναστών που έχουν πληρώσει. Κάποια ταξιδεύουν και με αδέρφια, ξαδέλφια και φίλους.

Μερικές φορές, όταν τα παιδιά μας αποκοιμούνται ξανά, γυρνάω πίσω και τα κοιτάζω ή τα ακούω να ανασαίνουν και αναρωτιέμαι αν θα επιβίωναν στα χέρια των διακινητών και τι θα τους συνέβαινε αν τα άφηναν στα σύνορα των ΗΠΑ, είτε μόνα τους είτε υπό την κράτηση των συνοριοφυλάκων. Αν τα δικά μου παιδιά βρίσκονταν μόνα τους, διασχίζοντας σύνορα και χώρες, θα επιβίωναν;

Η πέμπτη και η έκτη ερώτηση είναι: «Από ποιες χώρες περάσατε;» και «Πώς ήρθατε εδώ;». Στην πρώτη ερώτηση, σχεδόν όλα απαντούν αμέσως «Μεξικό», ενώ ορισμένα αναφέρουν επίσης τη Γουατεμάλα, το Ελ Σαλβαδόρ και την Ονδούρα. Στην ερώτηση για το πώς ήρθαν εδώ, με ένα μείγμα περηφάνειας και τρόμου, τα περισσότερα απαντούν: «Ήρθα με το Λα Μπέστια», που κυριολεκτικά σημαίνει «το θηρίο» και αναφέρεται στα εμπορευματικά τρένα που διασχίζουν το Μεξικό, πάνω στα οποία ταξιδεύουν κάθε χρόνο έως και μισό εκατομμύριο μετανάστες από την Κεντρική Αμερική. Δεν υπάρχουν υπηρεσίες επιβατικών μεταφορών στις διαδρομές, οπότε οι μετανάστες πρέπει να ταξιδεύουν πάνω στα βαγόνια ή στα κενά ανάμεσά τους.

Χιλιάδες άνθρωποι έχουν πεθάνει ή τραυματιστεί σοβαρά πάνω στο Λα Μπέστια, είτε λόγω των συχνών εκτροχιασμών των παλιών εμπορευματικών τρένων είτε επειδή άνθρωποι πέφτουν κατά τη διάρκεια της νύχτας. Και η παραμικρή απροσεξία μπορεί να αποβεί μοιραία. Κάποιοι παρομοιάζουν το Λα Μπέστια με δαίμονα, άλλοι με ηλεκτρική σκούπα που ρουφάει τους αφηρημένους αναβάτες στα μεταλλικά της σπλάχνα. Και όταν το ίδιο το τρένο δεν αποτελεί απειλή, είναι οι λαθρέμποροι, οι κλέφτες, οι αστυνομικοί ή οι στρατιώτες που συχνά απειλούν, εκβιάζουν ή επιτίθενται στους επιβαίνοντες. Υπάρχει ένα ρητό για το Λα Μπέστια: Μπες ζωντανός, βγες μούμια.

Αλλά, παρά τους κινδύνους, οι άνθρωποι συνεχίζουν να παίρνουν το ρίσκο. Τα παιδιά σίγουρα παίρνουν το ρίσκο. Τα παιδιά κάνουν ό,τι τους λέει το ένστικτό τους. Δεν διστάζουν να κυνηγήσουν ένα κινούμενο τρένο. Τρέχουν μαζί του, πιάνουν όποια μεταλλική λαβή βρουν κοντά τους και πηδάνε σε όποια μισοσταθερή επιφάνεια μπορεί να προσγειωθούν. Τα παιδιά κυνηγούν τη ζωή, ακόμη και αν αυτό το κυνήγι μπορεί να καταλήξει να τα σκοτώσει. Τα παιδιά τρέχουν και δραπετεύουν. Έχουν, ίσως, ένα ένστικτο επιβίωσης που τους επιτρέπει να αντέξουν σχεδόν τα πάντα μόνο και μόνο για να φτάσουν στην άλλη πλευρά του τρόμου, ό,τι κι αν τα περιμένει εκεί.

Οι διαδρομές του Λα Μπέστια ξεκινούν είτε από την πόλη Ταπατσούλα, στην πολιτεία Τσιάπας, είτε από την Τενοζίκ, στην πολιτεία Ταμπάσκο – και οι δύο πόλεις βρίσκονται κοντά στα σύνορα Μεξικού-Γουατεμάλας. Σιγά σιγά φτάνουν τα σύνορα ΗΠΑ-Μεξικού, ακολουθώντας είτε την ανατολική διαδρομή του Κόλπου προς τη Ρεϊνόσα, τη συνοριακή πόλη κοντά στο νοτιοανατολικότερο άκρο του Τέξας, είτε τις δυτικές διαδρομές που οδηγούν είτε στη Σιουδάδ Χουάρες της Τσιουάουα, είτε στο Νογκάλες της Σονόρα που συνορεύει με το Τέξας, την Αριζόνα και το Νέο Μεξικό.

Το ταξίδι πάνω στο Λα Μπέστια τελειώνει στα σύνορα ΗΠΑ-Μεξικού. Κι εκεί αρχίζει ένα άλλο ταξίδι: ένα ταξίδι που δεν είναι τόσο επικίνδυνο, αντικειμενικά μιλώντας, αλλά είναι εξίσου τρομακτικό στα μάτια των παιδιών. Μόλις κατέβουν από το Λα Μπέστια και φτάσουν στα σύνορα, η δουλειά των διακινητών συνήθως τελειώνει και τα παιδιά είναι μόνα τους. Προσπαθούν να παραδοθούν στη *migra*, δηλαδή στη συνοριοφυλακή, το συντομότερο δυνατό. Γνωρίζουν ότι η καλύτερη επιλογή που έχουν είναι να συλληφθούν επίσημα από τους συνοριοφύλακες: το να διασχίσουν μόνα τους την έρημο πέρα από τα σύνορα είναι πολύ επικίνδυνο, αν όχι αδύνατο. Γνωρίζουν επίσης ότι αν δεν συλληφθούν σε αυτό το σημείο ή αν δεν παραδοθούν στις αρχές, είναι απίθανο να φτάσουν στον τελικό τους προορισμό – το σπίτι ενός συγγενή σε κάποια πόλη, συνήθως μακριά από τα σύνορα. Αν δεν ξεκινήσουν τώρα οι νομικές διαδικασίες, η μοίρα τους θα είναι να παραμείνουν χωρίς έγγραφα, όπως πολλοί από τους γονείς τους ή τους ενήλικες συγγενείς τους που βρίσκονται ήδη στις Ηνωμένες Πολιτείες. Η ζωή ως μετανάστης χωρίς έγγραφα ίσως δεν είναι χειρότερη από τη ζωή που αφήνουν πίσω τους, αλλά σίγουρα δεν είναι η ζωή που θα ήθελε κάποιος. Έτσι, τα παιδιά που διασχίζουν τα σύνορα και κατευθύνονται προς την έρημο προσπαθούν να μείνουν στους πιο πολυσύχναστους δρόμους και να περπατούν σε φανερό σημείο κατά μήκος

των αυτοκινητόδρομων, μέχρι κάποιος – κατά προτίμηση αξιωματικός και όχι τιμωρός – να τα δει.

Θυμάμαι έναν έφηβο που, κατά τη διάρκεια μιας συνέντευξης στο δικαστήριο, μου είπε για την απελπισία του που γινόταν όλο και πιο έντονη όταν, μετά από ώρες περπατήματος στις άγονες πεδιάδες του Νέου Μεξικού, η συνοριοφυλακή δεν είχε εμφανιστεί ακόμα. Δεν ήταν παρά μόνο τη δεύτερη μέρα περπατήματος στην έρημο κάτω από τον καυτό ήλιο που ένα όχημα εμφανίστηκε τελικά στον μακρινό ορίζοντα. Εκείνος στάθηκε στη μέση του δρόμου, κουνώντας τα χέρια του. Και όταν το όχημα σταμάτησε δίπλα του, προς μεγάλη του ανακούφιση, δύο ψηλοί αξιωματικοί βγήκαν έξω και τον συνέλαβαν.

Η μαμά μου πάντα μου έλεγε ότι γεννήθηκα τυχερός, είπε όταν τελείωσε την ιστορία του.

Μόλις ένα παιδί τεθεί υπό κράτηση από τους αξιωματικούς της συνοριοφυλακής, μεταφέρεται σε ένα κέντρο κράτησης, γνωστό και ως *hielera* ή «ψυγείο». Το ψυγείο πήρε το όνομά του από το γεγονός ότι τα παιδιά που βρίσκονται σε αυτό είναι υπό την επιτήρηση της Υπηρεσίας Μετανάστευσης και Τελωνείων⁷. Η ονομασία δείχνει επίσης ότι τα κέντρα κράτησης κατά μήκος των συνόρων είναι ένα είδος τεράστιου ψυγείου για ανθρώπους, στο οποίο διοχετεύεται συνεχώς παγωμένος αέρας, σαν να θέλει να διασφαλίσει ότι το ξένο κρέας δεν θα χαλάσει πολύ γρήγορα – το οποίο, φυσικά, μάλλον θα κρύβει κάθε είδους θανατηφόρα μικρόβια. Τα παιδιά αντιμετωπίζονται περισσότερο σαν φορείς ασθενειών παρά σαν παιδιά. Τον Ιούλιο του 2015, για παράδειγμα, η Αμερικανική Ένωση Δικηγόρων Μετανάστευσης υπέβαλε καταγγελία όταν έμαθε ότι σε ένα κέντρο κράτησης στο Ντίλλεϊ του Τέξας χορηγήθηκε κατά λάθος σε 250 παιδιά εμβόλιο κατά της ηπατίτιδας Α για ενήλικες. Τα παιδιά αρρώστησαν βαριά και χρειάστηκε να νοσηλευτούν.

Σύμφωνα με το νόμο, ο μέγιστος χρόνος που μπορεί κάποιος να παραμείνει στο ψυγείο είναι εβδομήντα δύο ώρες, αλλά τα παιδιά συχνά κρατούνται περισσότερο, υπομένουν όχι μόνο τις απάνθρωπες συνθήκες και τις ψυχρές θερμοκρασίες αλλά και τη λεκτική και σωματική κακομεταχείριση. Μερικές φορές δεν έχουν πού να ξαπλώσουν για να κοιμηθούν, δεν τους επιτρέπεται να χρησιμοποιούν τις τουαλέτες όσο συχνά πρέπει και υποσιτίζονται.

Τους δίνουν μόνο δύο φορές την ημέρα κατεψυγμένα σάντουιτς, μου είχε είπε ένας άλλος έφηβος που του είχα πάρει κάποτε συνέντευξη.

Μόνο αυτό έτρωγες; ρώτησα.

Όχι, εγώ όχι.

Τι εννοείς, εσύ όχι;

⁷ Η Υπηρεσία αυτή στα αγγλικά ονομάζεται ICE (Immigration and Customs Enforcement). Το ακρώνυμο παραπέμπει στη λέξη «ice» που σημαίνει πάγος.

Δεν τα έτρωγα αυτά τα πράγματα.

Γιατί όχι;

Γιατί κάνουν την κοιλιά μου δυστυχισμένη.

Γ' Μέρος

I. Περί της μεταφραστικής εντολής

Ένα από τα βασικά ερωτήματα που θα πρέπει να θέσει ο μεταφραστής πριν την έναρξη της μεταφραστικής διαδικασίας αφορά τον σκοπό για τον οποίο μεταφράζει. Κι αυτό γιατί ο σκοπός καθορίζει τη λειτουργία που θα πρέπει να επιτελέσει η μετάφραση, ενώ και η λειτουργία με τη σειρά της καθορίζει τις μεταφραστικές στρατηγικές που θα πρέπει να ακολουθηθούν. Καταλαβαίνουμε, επομένως, ότι «η βασική αρχή που καθορίζει τη μεταφραστική διαδικασία είναι ο σκοπός» (Jabir, 2006, σελ. 37).

Το 1978 ο Hans Vermeer εισήγαγε τη θεωρία του Σκοπού, η οποία όμως δίνει προτεραιότητα στον στόχο του μεταφράσματος και όχι του πρωτοτύπου. Με άλλα λόγια, «ο Σκοπός επιβάλλει τη συνειδητή και συνεπή μετάφραση σύμφωνα με ορισμένες αρχές που σέβονται το κείμενο υποδοχής» (Nord, 2001, όπως αναφέρεται στο Κελάνδριας, 2007, σελ. 6). Το ερώτημα, ωστόσο, που εύλογα προκύπτει είναι το ποιος ορίζει αυτές τις αρχές, μιας και δεν είναι κάτι που ορίζει η ίδια η θεωρία του Σκοπού.

Σύμφωνα με τη Nord (2014), ο αναθέτης του μεταφραστικού έργου είναι, συνήθως, αυτός που παρέχει πληροφορίες σχετικά με τον στόχο που επιθυμεί να επιτελέσει το μετάφρασμα, καθώς και λεπτομέρειες σχετικά με τις επιδιωκόμενες κειμενικές λειτουργίες, τον πομπό και τον δέκτη, τον χώρο, τον χρόνο, το μέσο και το κίνητρο. Ωστόσο, τις περισσότερες φορές, το ίδιο το κείμενο-πηγή παρέχει στον μεταφραστή όλες τις απαραίτητες πληροφορίες. Αυτές οι πληροφορίες συνιστούν τη μεταφραστική εντολή και επιτρέπουν στον μεταφραστή να αποφασίσει ποιες απο αυτές θα συμπεριλάβει στο κείμενο-στόχος, αφού συγκρίνει τα χαρακτηριστικά του κειμένου-πηγής με τα αντίστοιχα του κειμένου-στόχου, ώστε να διαπιστώσει που μπορεί να διαφέρουν (Munday, 2016).

Βάσει, λοιπόν, των παραπάνω μπορούμε να περιγράψουμε τη μεταφραστική εντολή για το κείμενο που εξετάζουμε. Ξεκινώντας με την κειμενική λειτουργία, μιας και το κείμενο-πηγή αποτελεί λογοτεχνικό έργο, γίνεται αντιληπτό πως πρόκειται για ένα εκφραστικό κείμενο. Ωστόσο, οι πληροφορίες που μας δίνει η συγγραφέας για το αμερικανικό νομικό σύστημα και την όλη κατάσταση με τους μετανάστες, αλλά και οι ιστορικές αναφορές, το καθιστούν και πληροφοριακό, προσδίδοντάς του έτσι και μία αναφορική λειτουργία. Η συγγραφέας, μέσω αυτού του έργου, επιδιώκει να συγκινήσει και να προκαλέσει συναισθήματα στους αναγνώστες με σκοπό να τους κάνει να τους παρακινήσει να δράσουν, γεγονός που μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι έχει και μία κλητική λειτουργία. Ενώ οι πρώτες δύο λειτουργίες παραμένουν ίδιες και στο κείμενο-στόχο, η τελευταία δεν θα μπορούσε να διατηρηθεί, μιας και το κείμενο αυτό έχει κυρίως σκοπό να πληροφορήσει το ελληνικό κοινό.

Πομπός τόσο του κειμένου-πηγής όσο και του κειμένου-στόχου είναι η συγγραφέας του βιβλίου, Valeria Luiselli. Από την άλλη, δέκτες του κειμένου-πηγής είναι το ευρύ αμερικανικό αναγνωστικό κοινό, αλλά και άλλοι συγγραφείς ή και άνθρωποι των ΜΜΕ που θα μπορούσαν να αναδείξουν περισσότερο το θέμα. Αντίθετα,

οι δέκτες του κειμένου-στόχου επιλέγουν να διαβάσουν το έργο απλώς για να ενημερωθούν για ένα θέμα που τους ενδιαφέρει και για το οποίο έχουν ενδεχομένως ορισμένες βασικές γνώσεις, αν και δεν τους αφορά άμεσα, ενώ ταυτόχρονα διαθέτουν τη «λογοτεχνική ικανότητα» (Nord, 2014, σελ. 179).

Το βιβλίο από το οποίο αντλήθηκε το κείμενο-πηγή εκδόθηκε το 2017 στις ΗΠΑ, δηλαδή τρία χρόνια μετά την έναρξη της μεταναστευτικής κρίσης. Το κείμενο-στόχος, στόχος, προορίζεται για το σημερινό αναγνωστικό κοινό της Ελλάδας. Φυσικά, και το πρωτότυπο και το μετάφρασμα είναι γραπτά κείμενα.

Τέλος, το κίνητρο της συγγραφής για τη δημιουργία του κειμένου-πηγής είναι να μεταφέρει τις προσωπικές της εμπειρίες, ασκώντας ταυτόχρονα κριτική και εκφράζοντας την προσωπική της άποψη. Αντίθετα, το κίνητρο για τη μετάφραση αυτού του έργου είναι η ανάδειξη του φαινομένου της μετανάστευσης από το Μεξικό στις ΗΠΑ στο ελληνικό κοινό – ένα φαινόμενο το οποίο είναι παγκόσμιο και με το οποίο το ελληνικό αναγνωστικό κοινό είναι καλά εξοικειωμένο, το οποίο όμως τώρα παρουσιάζεται εκτός των ορίων της Ελλάδας.

II. Περί του κειμένου αφετηρίας

Το κείμενο-πηγή που επιλέχθηκε αποτελεί απόσπασμα από το δοκίμιο «Tell Me How It Ends: An Essay in Forty Questions» της Valeria Luiselli, το οποίο κυκλοφόρησε για πρώτη φορά το 2017. Το βιβλίο είναι χωρισμένο σε τέσσερα μέρη, ωστόσο, για τις ανάγκες της παρούσας εργασίας και λόγω του περιορισμού των λέξεων, μεταφράστηκαν οι πρώτες δέκα σελίδες του πρώτου μέρους.

Το βιβλίο αυτό είναι βασισμένο στις εμπειρίες της συγγραφής από την περίοδο που εργαζόταν εθελοντικά ως διερμηνέας στο δικαστήριο μετανάστευσης της Νέας Υόρκης, επομένως μπορεί να χαρακτηριστεί και αυτοβιογραφικό. Ακολουθώντας τις 40 ερωτήσεις του ερωτηματολογίου που χρησιμοποιούσε στις συνεντεύξεις που έπαιρνε από τα παιδιά μετανάστες, μεταφέρει στον αναγνώστη τις ιστορίες των παιδιών και όλα όσα είναι αναγκασμένα να υποστούν. Την ίδια στιγμή, όμως, η συγγραφέας συνδέει τις εμπειρίες των παιδιών μεταναστών με τις δικές της προσπάθειες για απόκτηση πράσινης κάρτας.

Αξίζει, επίσης, να αναφερθεί ότι ο τίτλος «Tell Me How It Ends» («Πες μου πώς τελειώνει») είναι εμπνευσμένος από τη μικρή κόρη της συγγραφής, η οποία ζητούσε να μάθει πώς τελειώνουν οι ιστορίες των παιδιών προσφύγων που της διηγούνταν η μητέρα της – κάτι για το οποίο η τελευταία συνήθως δεν είχε απάντηση. Ταυτόχρονα, όμως, δημιουργεί και στους αναγνώστες την ίδια απορία. Ο υπότιτλος, από την άλλη παραπέμπει στις 40 ερωτήσεις του ερωτηματολογίου.

Ωστόσο, πριν την έναρξη της μεταφραστικής διαδικασίας είναι απαραίτητη η ανάλυση του κειμένου-πηγής, προκειμένου να αναδειχθεί η μεταφραστική στρατηγική που θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί, η οποία «θα οδηγήσει σε ένα κείμενο-στόχο που θα

ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις του πακέτου μεταφραστικών οδηγιών» (Nord, 2014, σελ. 142) και θα είναι λειτουργικό. Μία τέτοια ανάλυση επιτρέπει, επίσης, στον μεταφραστή να εντοπίσει τις πιθανές διαφορές μεταξύ του κειμένου-πηγής και του κειμένου-στόχου και να αποφασίσει ποια στοιχεία του κειμένου-πηγής θα πρέπει να διατηρηθούν ή να μεταβληθούν. Σύμφωνα, μάλιστα, με τη θεωρία της Nord (2005), οι ενδοκειμενικοί παράγοντες με τους οποίους μπορεί να αναλυθεί ένα κείμενο είναι οι εξής: το θέμα, το περιεχόμενο, οι προϋποθέσεις, η σύνθεση του κειμένου, τα μη λεκτικά στοιχεία του κειμένου, το λεξιλόγιο, η σύνταξη και τα υπερτεμαχικά φαινόμενα.

Με βάση, λοιπόν, τα παραπάνω, το θέμα που κυριαρχεί τόσο στο εν λόγω απόσπασμα όσο και σε όλο το έργο είναι αυτό της μετανάστευσης και, συγκεκριμένα, της μετανάστευσης ανηλίκων. Ωστόσο, στο κείμενο δεν γίνεται μια απλή περιγραφή του φαινομένου. Με το έργο αυτό, η συγγραφέας παρέχει στους αναγνώστες μία ακριβή εικόνα της κατάστασης που βιώνουν τα παιδιά μετανάστες, περιγράφοντας την επίπονη διαδικασία στην οποία υποβάλλονται για να μπορέσουν τελικά να παραμείνουν στις ΗΠΑ.

Το κείμενο αποτελείται τόσο από μεγάλες όσο και από μικρότερες παραγράφους. Περιέχει κυρίως μακροσκελείς προτάσεις, αλλά παρατηρούνται και αρκετές πιο σύντομες, οι οποίες όμως έχουν κι αυτές δυναμική, ενώ υπάρχουν και αρκετές ελλειπτικές προτάσεις που προσδίδουν ζωντάνια στο κείμενο και δίνουν έμφαση στα λεγόμενα της συγγραφέως.

Η Luiselli χρησιμοποιεί μια πιο επίσημη γλώσσα, ενώ παρατηρείται λεξιλογικός πλούτος. Παράλληλα, όμως, διακρίνουμε κάποια οικειότητα στο ύφος και ο λόγος της είναι συναισθηματικά φορτισμένος, κάτι που γίνεται φανερό από τις λεξιλογικές της επιλογές, αλλά και από τα σχήματα λόγου που χρησιμοποιεί. Τέτοια είναι οι ρητορικές ερωτήσεις που κυριαρχούν σε όλο το κείμενο, με τις οποίες η συγγραφέας επιδιώκει να προβληματίσει τους αναγνώστες και, σε ορισμένες περιπτώσεις, να τους συγκινήσει και να τους ευαισθητοποιήσει, καθώς και οι παρομοιώσεις που κάνει. Φυσικά από το κείμενο δεν λείπει η νομική ορολογία, ενώ εντοπίζουμε και ισπανικές λέξεις. Με όλες αυτές τις λεξιλογικές επιλογές εξυπηρετείται πλήρως η εκφραστική λειτουργία του κειμένου-πηγής.

Εκτός, όμως, από τα στοιχεία που μπορούν να εντοπιστούν στο κείμενο, υπάρχουν και πληροφορίες που δεν υπάρχουν διατυπωμένες με λέξεις στο κείμενο. Αντίθετα, πρόκειται για γνώσεις που προϋποτίθεται ότι οι αναγνώστες του πρωτοτύπου γνωρίζουν – γνώσεις που δεν είναι, όμως, απαραίτητο ότι γνωρίζει και το κοινό-στόχος. Στην περίπτωση του κειμένου που εξετάζουμε, η συγγραφέας θεωρεί δεδομένο ότι οι αναγνώστες είναι έστω και λίγο εξοικειωμένοι με το αμερικανικό νομικό σύστημα και την αντίστοιχη ορολογία, καθώς και ότι έχουν ορισμένες γνώσεις σχετικά με τη μεταναστευτική κατάσταση, τις συνθήκες στα σύνορα ΗΠΑ-Μεξικού, όπως και στην κάθε χώρα ξεχωριστά, και τη μεταξύ τους σχέση. Ο μεταφραστής θα πρέπει, φυσικά, να λάβει υπόψιν του αυτές τις πληροφορίες, ώστε είτε να τις επεξηγήσει είτε να τις προσαρμόσει στο κοινό-στόχο.

Ολοκληρώνοντας την ανάλυση, αξίζει να αναφέρουμε ότι το κείμενο δεν διαθέτει μη λεκτικά στοιχεία. Έχει, παρ'όλα αυτά, πλάγια και έντονη γραφή στην πρώτη φράση του κεφαλαίου, όπως είθισται πολλές φορές σε λογοτεχνικά έργα, η οποία φυσικά διατηρήθηκε.

III. Περί των μεταφραστικών προβλημάτων

Σύμφωνα με τη Nord (2014, σελ. 145), «τα μεταφραστικά προβλήματα είναι αντικειμενικά ή τουλάχιστον διωποκειμενικά», σε αντίθεση με τις μεταφραστικές δυσκολίες που είναι υποκειμενικές και οφείλονται συνήθως σε ανεπαρκείς γνώσεις ή δεξιότητες εκ μέρους του μεταφραστή. Μεταφραστικά προβλήματα υπάρχουν σε κάθε μεταφραστικό πόνημα και χρειάζονται επίλυση. Παρακάτω θα αναφερθούμε στα προβλήματα που προέκυψαν κατά τη μεταφραστική διαδικασία, καθώς και στους τρόπους επίλυσής τους.

Πρώτα, όμως, αξίζει να αναφέρουμε ότι, σύμφωνα με τη Nord (2005), έχουμε να κάνουμε με μία τεκμηριωτική μετάφραση, μιας και ο αναγνώστης του κειμένου-στόχου γνωρίζει πως αυτό που διαβάζει αποτελεί μετάφραση και επιλέγει να το διαβάσει για να έρθει σε επαφή με τις ιδέες της συγγραφέως. Για τον λόγο αυτό, η μετάφραση είναι προσανατολισμένη στην κουλτούρα-πηγή και όχι στην κουλτούρα-στόχο. Έτσι, διατηρήθηκε το ξενικό στοιχείο του κειμένου-πηγής (ξενοποιητική μετάφραση), προσαρμόζοντας όμως, τα υφολογικά χαρακτηριστικά του κειμένου-πηγής στις νόρμες και τις συμβάσεις του πολιτισμού-στόχου. Για μεγαλύτερη διευκόλυνση, τα μεταφραστικά προβλήματα θα χωριστούν σε θεματικές κατηγορίες.

Ορολογία

Μία μεγάλη κατηγορία προβλημάτων που συναντήσαμε ήταν οι νομικοί όροι, δηλαδή οι λέξεις και φράσεις που παραπέμπουν στο αμερικανικό νομικό σύστημα. Για την αντιμετώπιση των προβλημάτων αυτών αναζητήθηκαν οι όροι αυτοί σε λεξικά, γλωσσάρια και βάσεις δεδομένων για την εύρεση ισοδύναμων όρων στα ελληνικά. Στη συνέχεια εξετάστηκαν και αξιολογήθηκαν οι επιλογές αυτές έχοντας πάντα υπόψιν ότι έχουμε να κάνουμε με λογοτεχνικό και όχι νομικό κείμενο.

Έτσι, για τους όρους που υπήρχαν διαθέσιμα ισοδύναμα στα ελληνικά, χρησιμοποιήθηκαν αυτοί που κρίθηκαν πιο κατάλληλο στην εκάστοτε περίπτωση. Υπήρχαν, βέβαια, αρκετοί όροι που βρέθηκαν μερικώς μεταφρασμένοι, όπως το «federal immigration court», όπου βρέθηκαν ξεχωριστά τα «federal court» και «immigration court» και συνδυάστηκαν για να αποδόσουν τον όρο ως «ομοσπονδιακό διακαστήριο μετανάστευσης». Ωστόσο, οι περισσότεροι όροι δεν υπάρχουν μεταφρασμένοι στα ελληνικά. Γι'αυτό, ήταν απαραίτητη η κατανόηση της ακριβούς σημασίας τους, ώστε να μπορέσουν να αποδοθούν με τρόπο που θα γίνουν κατανοητοί και από τον Έλληνα αναγνώστη, ίσως κάποιες φορές με πιο περιγραφικό τρόπο (π.χ. *viable defense*→ικανοποιητική υπερασπιστική γραμμή).

Από την άλλη, στο κείμενο συναντάμε τον όρο «alien», για τον οποία υπάρχει ισοδύναμος όρος στα ελληνικά. Το πρώτο πρόβλημα, όμως, που προέκυψε με τη λέξη αυτή ήταν ότι έχει διττή σημασία. Εκτός από «αλλοδαπός», σημαίνει και «εξωγήινος» και χρησιμοποιείται για να περιγράψει αυτήν ακριβώς τη ξενικότητα των αλλοδαπών. Πρόκειται για έναν άκρως προσβλητικό όρο που, όμως, αποτελεί επίσημο όρο της αμερικανικής μεταναστευτικής νομοθεσίας. Γι' αυτό, επειδή έχουμε να κάνουμε με επίσημη ορολογία, δεν θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί κάποια άλλη λέξη εκτός από το «αλλοδαπός» για να αποδώσει τον όρο. Παράλληλα, όμως, ήταν σημαντικό να τονιστεί αυτή η προσβλητικότητα του όρου στο κείμενο-στόχος, καθώς είναι κάτι που επισημαίνει και η ίδια η συγγραφέας στο πρωτότυπο.

Για να επιτευχθεί αυτό κρίθηκε απαραίτητη η προσθήκη επιπλέον πληροφοριών με Σημειώσεις του Μεταφραστή (Σ.τ.Μ.). Με αυτόν τον τρόπο δεν παρεμβαίνουμε στο αρχικό κείμενο ούτε το αλλάζουμε, αλλά παρέχουμε πληροφορίες που καθιστούν το κείμενο-πηγή πιο κατανοητό στον πολιτισμό-στόχο, εξυπηρετώντας έτσι και την πληροφοριακή λειτουργία του κειμένου-στόχου. Εκτός από τον όρο «alien», η τακτική αυτή χρησιμοποιήθηκε και με τους όρους «removable alien», «pending alien», «advance parole», «intake questionnaire» και «screening». Σημείωση του Μεταφραστή προστέθηκε, επίσης, στην «Υπηρεσία Μετανάστευσης και Τελωνείων» για να επεξηγήσει ένα λογοπαίγνιο που κάνει η συγγραφέας με το ακρώνυμο της αγγλικής ονομασίας (ICE).

Κύρια ονόματα

Ένα από τα πιο συνηθισμένα προβλήματα που καλείται να αντιμετωπίσει ένας μεταφραστής λογοτεχνίας είναι η απόδοση των κύριων ονομάτων. Πρόκειται για ένα ζήτημα με το οποίο έχουν ασχοληθεί κατά καιρούς πολλοί μελετητές – ένα ζήτημα για το οποίο, ακόμη και σήμερα, δεν υπάρχει ομοφωνία μεταξύ των ειδικών. Η προσέγγιση του Theo Hermans (1988, όπως αναφέρεται στο Cámara Aguilera, 2009) φαίνεται πως είναι αυτή που επικρατεί, μιας και ανταποκρίνεται σε ικανοποιητικό βαθμό στις σύγχρονες μεταφραστικές μεθόδους. Σύμφωνα, λοιπόν, με τον Hermans υπάρχουν οι εξής τρόποι για την αντιμετώπιση των κύριων ονομάτων κατά τη μεταφραστική διαδικασία: α) η αυτούσια αντιγραφή, δηλαδή η μεταφορά τους στο κείμενο-στόχο όπως ακριβώς συναντώνται στο κείμενο-πηγή, β) η μεταγραφή, δηλαδή η γραφή των ονομάτων σε διαφορετικό αλφάβητο ή η προσαρμογή τους σε επίπεδο συλλαβικό, φωνολογικό κλπ., γ) η αντικατάσταση του ονόματος του κειμένου-πηγή με οποιοδήποτε άλλο, δ) η μετάφραση ενός ονόματος, εφόσον αυτό υπάρχει ήδη μεταφρασμένο στη γλώσσα-στόχο και έχει αποκτήσει νόημα, και ε) η μη μετάφραση, δηλαδή η ολοκληρωτική διαγραφή ενός κυρίου ονόματος από το κείμενο-πηγή. Υπάρχουν, φυσικά, και άλλοι τρόποι επίλυσης, αλλά επειδή συναντώνται σε πολύ συγκεκριμένα κειμενικά είδη, είναι πιο σπάνιοι.

Στο κείμενο που εξετάζουμε υπάρχει πληθώρα τοπωνυμίων, καθώς και αρκετά ονόματα. Όσον αφορά τα τοπωνύμια, σε όσα είναι γνωστά και έχουν καθιερωμένες αποδόσεις στα ελληνικά, χρησιμοποιήθηκαν αυτές (π.χ. Mexico→Μεξικό, Michigan→Μίσιγκαν), ενώ στις περιπτώσεις που υπήρχαν παραπάνω από μία αποδοσεις, επιλέχθηκε η πιο διαδεδομένη (π.χ. New Jersey→Νιου Τζέρσεϊ). Για εκείνα

που δεν είναι τόσο γνωστά και δεν έχουν καθιερωμένες μεταφράσεις χρησιμοποιήθηκε η τακτική της φωνητικής μεταγραφής (π.χ. Vassar→Βάσαρ, Cochise→Κοτσίζ). Ανάλογες τακτικές ακολουθήθηκαν και για την απόδοση των ονομάτων ανθρώπων, ιστορικών και μη.

Λεξιλόγιο

Σε αυτή την ενότητα θα αναφερθούμε στα λεξιλογικά προβλήματα που συναντήσαμε, καθώς και στους τρόπους αντιμετώπισής τους, ξεκινώντας με τους ιδιοματισμούς, μιας και υπάρχουν αρκετοί στο κείμενο-πηγή. Οι ιδιοματισμοί είναι «παγιωμένες εκφράσεις με ιδιαίτερο νόημα που δεν προκύπτει από το νόημα των επιμέρους λέξεων που την αποτελούν» (Μπαμπινιώτης, 2002). Οι εκφράσεις αυτές στη δική μας περίπτωση αντιμετωπίστηκαν με τους τρόπους που προτείνει η Baker (1992). Συγκεκριμένα, στις περισσότερες χρησιμοποιήθηκε η τεχνική της παράφρασης, δηλαδή η μεταφορά μόνο του αρχικού νοήματος, καθώς δεν υπάρχει ισοδύναμος ιδιοματισμός στη γλώσσα-στόχο (π.χ. born under a lucky star→γεννήθηκα τυχερός, make a racket→κάνουν φασαρία, their best bet→η καλύτερη επιλογή που έχουν, κλπ.), ενώ κάποιες άλλες αντικαταστάθηκαν από παγιωμένες εκφράσεις της γλώσσας-στόχου με παρόμοιο νόημα (π.χ. taken lightly→αντιμετωπίζεται ελαφρά τη καρδία, out of place→εκτός τόπου και χρόνου, κλπ.).

Τέλος, ένα ακόμη σημείο που αξίζει να αναφέρουμε σε λεξιλογικό επίπεδο είναι οι ισπανικές λέξεις που υπάρχουν στο κείμενο-πηγή (La Bestia, migra, hielera). Οι δύο τελευταίες διατηρήθηκαν ως έχουν και στη μετάφραση, και μάλιστα με πλάγια γραφή, για να τονίσει ότι το ξενικό αυτό στοιχείο υπήρχε και στο πρωτότυπο κείμενο και δεν πρόκειται για επιλογή του μεταφραστή. Και οι τρεις είναι λέξεις που και η ίδια η συγγραφέας θεωρεί ως ξένες για τους αναγνώστες του κειμένου-πηγή. Γι' αυτό και τις αφήνει και εκείνη στα ισπανικά, δίνοντας μία επεξήγηση για το τι σημαίνουν. Ωστόσο, επειδή το La Bestia δεν είναι μια απλή λέξη, αλλά ονομασία που έχει δοθεί για να περιγράψει το τρένο που χρησιμοποιούν οι μετανάστες για να φτάσουν στα σύνορα, προτιμήθηκε να μεταγραφεί (Λα Μπέστια).

Αντί επιλόγου: Αξιολόγηση της ποιότητας της μετάφρασης

Η αξιολόγηση μιας μετάφρασης, ειδικά ενός λογοτεχνικού έργου, αποτελεί δύσκολο και σύνθετο εγχείρημα. Κι αυτό γιατί δεν είναι εύκολο για έναν μεταφραστή να προβεί σε αντικειμενική κριτική του δικού του έργου και να διαπιστώσει σε τι βαθμό εκπληρώνει τον σκοπό του και, κατ'έκταση, κατά πόσο η μετάφραση είναι επιτυχημένη. Παρ' όλα αυτά, θα επιχειρήσουμε μία αξιολόγηση του μεταφράσματος.

Η αξιολόγηση είναι προσανατολισμένη στο κείμενο-στόχος, μιας και το μετάφρασμα είναι ο στόχος κάθε μεταφραστικής διαδικασίας. Αυτό, βέβαια, δεν σημαίνει ότι δεν πραγματοποιήθηκε σύγκριση με το πρωτότυπο. Στην προκειμένη περίπτωση, η μετάφραση πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της πτυχιακής εργασίας και, επομένως, σε σχετικά σύντομο χρονικό διάστημα. Γι' αυτό, αναμφίβολα επιδέχεται βελτίωσης. Ωστόσο, πιστεύουμε ότι έχει επιτευχθεί ο επικοινωνιακός σκοπός της μετάφρασης.

Πιο συγκεκριμένα, ακολουθήθηκαν οι στρατηγικές που είχαν οριστεί πριν την έναρξη της μεταφραστικής διαδικασίας, ενώ βασιστήκαμε κυρίως στη θεωρία της Christiane Nord, παραλείποντας, όμως, ο,τι δεν μας ήταν βοηθητικό. Φυσικά, δεν διστάσαμε να χρησιμοποιήσουμε και όποια αποσπάσματα από θεωρίες άλλων μελετητών μας εξυπηρετούσαν. Έτσι, θεωρούμε πως το μετάφρασμα διατηρεί τον εκφραστικό χαρακτήρα του κειμένου-πηγή, καθώς και τη λογοτεχνική του αξία, εξυπηρετώντας ταυτόχρονα την πληροφοριακή του λειτουργία. Αν και η μετάφραση αναμφίβολα επιδέχεται βελτίωσης, θεωρούμε ότι το αποτέλεσμα ήταν ικανοποιητικό, καθώς είναι αρκετά κοντά στο κείμενο-πηγή, αλλά ταυτόχρονα μπορεί να σταθεί μόνο του στον πολιτισμό-στόχο.

Βιβλιογραφικές Αναφορές

- Baker, M. (1992). *In other words: A coursebook on translation*. Routledge.
- Cámara Aguilera, E. (2009). The Translation of proper names in children's literature. *Anuario de investigación en literatura infantil y juvenil*, 7(1), 47-61.
- Haile, R. (2017). How translating the stories of detained children explains U.S. immigrant crisis. Retrieved from <https://bit.ly/3CklpxE>.
- Jabir, J. K. (2006). Skopos theory: Basic principles and deficiencies. *Journal of the College of Arts*. 2006(41), 37-46.
- James, D. (2021). Listening to the refugee: Valeria Luiselli's sentimental activism. *MFS Modern Fiction Studies*, 67(2), 390-417. doi:10.1353/mfs.2021.0017.
- Κελάνδριας, Π. Ι. (2007, Νοέμβριος 1-3). Ο ρόλος των μεταφραστικών οδηγιών στη διαμόρφωση της ειδικής ορολογίας. 6^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία», Αθήνα.
- Luiselli, V. (2017). *Tell Me How It Ends: An Essay in 40 Questions*. Coffee House Press.
- Μπαμπινιώτης, Γ. (2002). Ιδιωματισμός. Στο Λεξικό της νέας ελληνικής γλώσσας (2^η εκδ.). Κέντρο Λεξικολογίας.
- Munday, J. (2016). *Introducing Translation Studies: Theories and applications* (4th ed.). Routledge.
- Nord, C. (2005). *Text Analysis in Translation: Theory, Methodology, and Didactic Application of a Model for Translation-Oriented Text Analysis* (2nd ed.). Rodopi.
- Nord, C. (2014). *Η Μετάφραση ως Στοχευμένη Δραστηριότητα: Εισαγωγή στις Λειτουργικές Προσεγγίσεις*. (Σ. Π. Γραμμενίδης & Δ. Δ. Λάμπρου, Μετ.). Διάυλος.
- Roman, V. M. (2021). Telling stories that never end: Valeria Luiselli, the refugee crisis at the US-Mexico border, and the big, ambitious archival novel. *Genre: Forms of Discourse and Culture*, 54(2), 167-193. <https://doi.org/10.1215/00166928-9263052>.
- Toledano Buendía, C. (2013). Listening to the voice of the translator: A description of translator's notes as paratextual elements. *International Journal for Translation*

& *Interpreting Research*, 5(2), 149-162. <https://doi.org/10.12807/ti.105202>.

2013.a09.

Valeria Luiselli. (2020, January 8). Retrieved from <https://www.thedialogue.org/experts/valeria-luiselli/>.

Valeria Luiselli. (n.d.). Retrieved from <https://www.valerialuiselli.com/>.

Vilcek Foundation. (n.d.). Valeria Luiselli: 2020 Vilcek Prize for creative promise in literature. Retrieved from <https://vilcek.org/prizes/prize-recipients/valeria-luiselli/>.

